

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи

_____ Ірина КОВТУН
(підпис) (ім'я, прізвище)

_____ 2020 року
М.П.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

**з навчальної дисципліни
«БАНКІВСЬКІ ОПЕРАЦІЇ»**

**для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування
галузі знань 07 Управління та адміністрування**

м. Хмельницький
2020

ЗМІСТ

		Стор.
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	3
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	3
1.2.	Лекції	4
1.3.	Семінарські (практичні, лабораторні) заняття	6
1.4.	Самостійна робота студентів	28
1.5.	Підсумковий контроль	35
2.	Схема нарахування балів	37
3.	Рекомендовані джерела	39

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1.	Основи організації діяльності банків	9	1	1	-	-	7
2.	Операції банків з формування власного капіталу	8	2	2	-	-	4
3.	Депозитні операції банків	8	2	2	-	-	4
4.	Операції банків із запозичення коштів	7	2	2	-	-	3
5.	Розрахунково-касові операції банків	8	2	2	-	-	4
6.	Кредитні операції банків	8	2	2	-	-	4
7.	Операції банків з цінними паперами	7	2	2	-	-	3
8.	Операції банків з вексями	9	1	1	-	-	7
9.	Операції банків в іноземній валюті	9	2	2	-	-	5
10.	Нетрадиційні банківські операції та послуги	8	2	2	-	-	4
11.	Операції із забезпечення фінансової стійкості банку	9	2	2	-	-	5
12.	Усього	90	20	20	-	-	50

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	<i>Основи організації діяльності банків</i>	1
1.1.	Суть, види та функції банків у ринковій економіці	
1.2.	Порядок створення і реєстрації банків в Україні	
1.3.	Організаційна структура та управління банком	
1.4.	Загальна характеристика банківських операцій	
2.	<i>Операції банків з формування власного капіталу</i>	2
2.1.	Економічна характеристика та склад ресурсів комерційного банку	
2.2.	Банківський капітал та його внутрішня структура	
2.3.	Порядок формування основних складових власного капіталу банку	
2.4.	Джерела поповнення власного капіталу банків	
3.	<i>Депозитні операції банків</i>	2
3.1.	Залучені ресурси банку, операції, пов'язані з їх формуванням	
3.2.	Економічний зміст депозитних операцій, їх класифікація та загальна характеристика	
3.3.	Система гарантування вкладів населення в банках	
3.4.	Депозитна політика банків щодо залучення вкладів	
4.	<i>Операції банків із запозичення коштів</i>	2
4.1.	Поняття та класифікація запозичених ресурсів банків	
4.2.	Суть та значення міжбанківського кредитування при формуванні запозичених ресурсів	
4.3.	Особливості емісії банком власних боргових зобов'язань	
5.	<i>Розрахунково-касові операції банків</i>	2
5.1.	Загальні основи організації безготівкових розрахунків і участь банків	
5.2.	Кореспондентські відносини та міжбанківські розрахунки	
5.3.	Структурна побудова та принципи функціонування системи електронних платежів (СЕП)	
5.4.	Розрахунки з використанням банківських платіжних карток	
6.	<i>Кредитні операції банків</i>	2
6.1.	Кредитна політика комерційного банку	
6.2.	Класифікація банківських позичок та сучасні види кредитів	
6.3.	Кредитний механізм та основні етапи банківського кредитування	
6.4.	Особливості надання та погашення окремих видів кредитів	
7.	<i>Операції банків з цінними паперами</i>	2
7.1.	Загальна характеристика діяльності банків на фондовому ринку	
7.2.	Емісійна діяльність банків на фондовому ринку	
7.3.	Інвестиційні операції банків із цінними паперами	
7.4.	Професійна діяльність банків на фондовому ринку	
8.	<i>Операції банків з вексями</i>	2
8.1.	Характеристика та види векселів	
8.2.	Класифікація операцій банку в сфері вексельного обігу	
8.3.	Рефінансування НБУ банківських установ за допомогою векселів	
8.4.	Інкасування та доміціляція векселів	
9.	<i>Операції банків в іноземній валюті</i>	2
9.1.	Основні умови, принципи та порядок здійснення валютних операцій банками	
9.2.	Загальна характеристика видів валютних операцій банків	
9.3.	Торговельні операції банків в іноземній валюті	
9.4.	Неторговельні операції банків в іноземній валюті	
9.5.	Операції банків в іноземній валюті на міжбанківському ринку	

10.	Нетрадиційні банківські операції та послуги	2
10.1.	Сутність та класифікація банківських послуг	
10.2.	Види нетрадиційних банківських операцій та послуг	
10.3.	Характеристика надання окремих видів банківських послуг	
11.	Операції із забезпечення фінансової стійкості банку	2
11.1.	Сутність фінансової стійкості банку та способи її забезпечення	
11.2.	Система управління стабільністю банку та характеристика її елементів	
11.3.	Загальна характеристика методів оцінювання фінансової стійкості банків та управління їх ліквідністю	
11.4.	Нагляд та контроль за фінансовою стійкістю банків	
*	Усього	20

1.3. Семінарські заняття

1.3.1. Тематика та питання семінарських занять і методичні рекомендації до їх опрацювання

Семінарське заняття 1

Тема 1. Основи організації діяльності банків

Питання для усного опитування та дискусії

1. Місце і роль банків у системі ринкової інфраструктури.
2. Розвиток функції та розширення ринку банківських послуг в Україні
3. Порядок державної реєстрації банку в Україні
4. Ліцензування банківської діяльності
5. Органи управління та контролю банку
6. Організаційна структура банку
7. Сутність і класифікація банківських операцій

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі та презентація доповідей за темою заняття.

Тести. *Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.*

Варіант 1.

1. Головним органом управління комерційним банком є:

- а) рада директорів;
- б) загальні збори акціонерів;
- в) правління банку;
- г) голова ради директорів.

...

10. До адаптивних організаційних структур комерційних банків не відносять:

- а) проектні структури;
- б) матричні структури;
- в) консорціуми;
- г) конгломерати.

Варіант 2.

1. Банки, в яких активи одного виду займають більше 50% розміру загальних активів, – це:

- а) фінансово нестійкі (проблемні) банки;
- б) державні банки;
- в) спеціалізовані банки;
- г) банківські об'єднання.

...

10. Банкам забороняється займатися діяльністю у сфері:

- а) торгівлі та страхування;
- б) обслуговування та надання рекомендацій;
- в) кредитування та депозитного обслуговування;
- г) довірчого управління грошовими активами клієнтів.

Завдання 1.1. До територіального управління НБУ (ТУНБУ) надійшов повний пакет документів для реєстрації банку “Формат”. Оперуючи нормами діючого законодавства України, дати відповіді на такі питання:

1. Які документи мали бути подані до ТУ НБУ для реєстрації банку?
2. Які дії ТУ НБУ після отримання документів від засновників?
3. Хто приймає остаточне рішення про можливість реєстрації банку?
4. З якого моменту банк вважається створеним?

5. Яка сума коштів повинна бути накопичена на рахунку майбутнього банку до моменту його реєстрації?

Завдання 1.2. До ТУ НБУ надійшов пакет документів для реєстрації нового банку “Альфа-Кредит” у формі акціонерного товариства. За даними установчого договору до складу засновників банку ввійшли:

- ПРАТ “Укрросметал” – 35% статутного капіталу банку;
- ПРАТ “Нафтахім” – 20% статутного капіталу банку;
- ТОВ “Стандарт” – у сумі 20% статутного капіталу;
- ПАТ “Світ” – у сумі 25% статутного капіталу.

Відомо, що АТ “Укрросметал” володіє 55% акцій ПАТ “Світ”. Кошти на формування статутного капіталу новостворюваного банку у розмірі, передбаченому чинним законодавством України та установчими документами банку, акумульовано засновниками банку на накопичувальному рахунку у повному обсязі.

1. Пояснити, чи вправі ТУНБУ підтримати відповідне клопотання засновників про державну реєстрацію банку?

2. Визначити пряму та опосередковану участь кожного з учасників у створенні банку.

3. У який термін кошти з накопичувального рахунку повертаються учасникам банку у разі відмови в реєстрації банку?

Завдання 1.3. До ТУНБУ надійшов пакет документів для реєстрації місцевого кооперативного банку. Як свідчать дані установчого договору, кількість учасників банку становить 60 осіб, з яких 5 осіб – благодійні фонди (участь у статутному капіталі – 4,5%). Засновниками банку на накопичувальному рахунку в ТУНБУ сформовано суму коштів у розмірі 525 млн. грн.

1. Пояснити, чи вправі ТУНБУ підтримати відповідне клопотання засновників про державну реєстрацію банку?

2. Які категорії суб’єктів не можуть бути засновниками банку?

3. За рахунок яких коштів може відбутися формування статутного капіталу банків України?

Завдання 1.4. Побудувати схему організаційно-управлінської структури банку за умови, що організаційно-правова форма господарювання банку – публічне акціонерне товариство. Банк має 30 філій та 50 відділень на території України, спеціалізується на кредитуванні суб’єктів малого та середнього бізнесу, чисельність внутрішніх підрозділів визначається на власний розсуд.

Визначити та обґрунтувати фактори, що впливають на вибір та побудову відповідної організаційно-управлінської структури банку. Визначити особливості структури органів управління банками у порівнянні з іншими суб’єктами господарювання.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: банк, функції банку, універсальний банк, спеціалізований банк, державний банк, кооперативний банк, банк з іноземним капіталом, банківські об’єднання, реєстрація банку, ліцензування банку, організаційна структура банку, органи управління банком, органи контролю банку, служба внутрішнього аудиту банку, реорганізації банків, філія банку, загальні збори учасників (акціонерів) банку, спостережна рада банку, правління (рада директорів) банку, наглядова рада банку, ревізійна комісія банку, діяльність банку, банківські операції, пасивні операції, активні операції, комісійно-посередницькі операції банку.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентам необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- роль і функції банків у ринковій економіці;
- порядок створення банку та особливості організаційно-правової форми;
- особливості організаційної структури банку та її вплив на формування системи управління в банку;
- способи реорганізації та консолідації банків;

- особливості створення банків з участю держави, іноземного капіталу;
- особливості створення та діяльності функціональних і територіальних структурних підрозділів банку, філій, відділень та представництва банку;
- банківські операції та банківські послуги: спільні та відмінні риси.

Розв'язування завдання 1.1-1.3. Для виконання завдань необхідно опрацювати нормативно-правову базу щодо порядку створення, реєстрації та ліцензування банківських установ в Україні за посиланням: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1203-11>.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Операції банків з формування власного капіталу

Питання для усного опитування та дискусії

1. Склад і характеристика ресурсів банку
2. Залучені та запозичені ресурси банку
3. Економічна сутність та види власного капіталу банку
4. Власний капітал банку, структура, джерела формування, функції, механізм поповнення
5. Функції основного, додаткового та субординованого банківського капіталу
6. Статутний капітал банку та порядок його формування
7. Резервний капітал, спеціальні фонди і резерви як компоненти власного капіталу банку
8. Роль прибутку у формуванні власного капіталу
9. Джерела поповнення власного капіталу банків

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі та презентація доповідей за темою заняття.

Тести. *Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.*

Варіант 1.

1. Які складові з наведеного переліку формують ресурси банку:

- а) кредити, надані клієнтам;
- б) кредити, надані іншим банкам та НБУ;
- в) цінні папери власного боргу;
- г) вкладення капіталу в дочірні компанії.

...

10. Власний капітал банку - це:

- а) активи;
- б) зобов'язання;
- в) активи – зобов'язання;
- г) активи + пасиви.

Варіант 2.

1. Регулятивний капітал банку – це сукупність...

- а) сукупність основного та додаткового капіталу;
- б) сукупність основного, додаткового капіталу і субординованого боргу;
- в) активи банку за мінусом зобов'язань;
- г) сукупність активів і резервів банку.

...

10. Частка власного капіталу банку повинна становити...

- а) 50% і більше усіх пасивів;
- б) 30-50% усіх пасивів;
- в) більше 80% усіх пасивів;
- г) 10-12% усіх пасивів банку.

Завдання 2.1. Банк здійснив емісію звичайних акцій загальною кількістю 800 тис. шт. номінальною вартістю 200 грн., привілейованих акцій загальною кількістю 200 тис. шт. номіналом 200 грн. Із загальної кількості емітованих акцій 1500 тис. звичайних акцій були продані за ціною 240 грн. за одну акцію, 80 тис. привілейованих акцій були продані за ціною 300 грн. за акцію. Визначте розмір статутного капіталу банку та розмір його емісійного доходу.

Завдання 2.2. Визначте на основі поданих даних розмір регулятивного капіталу банку, філії якого розміщені на території України:

- статутний фонд 18,2 млрд. грн.;
- розкриті резерви 4,1 млрд. грн.; у т.ч.: резерви під активні операції 2,5 млрд. грн.;
- інші резерви 3 млрд. грн.;
- субординований борг 4,7 млрд. грн.;
- прибуток поточного року 4,9 млрд. грн.;
- збитки минулих років 2,2 млрд. грн.;
- нематеріальні активи 1,7 млрд. грн.;
- капітальні вкладення у матеріальні активи 0,6 млрд. грн.;
- вкладення у цінні папери 0,3 млрд. грн.;
- субординований борг в інших банках 2,65 млрд. грн.;

Чи відповідає розмір регулятивного капіталу цього банку діючим нормативам капіталу НБУ?

Завдання 2.3. Використовуючи наведені дані, визначте суму власного капіталу, активів а також зобов'язань банку: цінні папери власного боргу – 114; кореспондентські рахунки в інших банках – 33; міжбанківські кредити надані – 839; міжбанківські кредити отримані – 464; кореспондентські рахунки інших банків – 19; статутний капітал – 1500; строкові депозити клієнтів – 2029; нерозподілений прибуток – 232; цінні папери, придбані – 540; спеціальні фонди банку – 1364; депозити до запитання клієнтів – 3876; кореспондентський рахунок в центральному банку – 2146; кредити надані – 4978; каса – 147; кредити від центрального банку – 47; основні засоби – 962.

Завдання 2.4. Проаналізуйте динаміку та структуру власного капіталу банків України за 2017-202 рр. на основі офіційних даних НБУ. Зробіть відповідні висновки щодо частки власного капіталу в сукупних пасивах банків.

Завдання 2.5. Дані про фінансовий стан банку на 01.01.202 р: статутний капітал банку – 260 млн. грн.; прибуток попередніх років – 100 млн. грн.; прибуток поточного року – 140 млн. грн. У січні 202 р. банком залучені кошти на умовах субординованого боргу в сумі 300 млн. грн. строком на 7 років. Необхідно визначити суму субординованого боргу, що включена до розрахунку власного капіталу банку та розмір регулятивного капіталу банку.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: банківські ресурси, власний капітал банку, функції власного капіталу банку, регулятивний капітал банку, економічний капітал банку, статутний капітал банку, основний капітал банку, додатковий капітал банку, резервний капітал банку, субординований борг, достатність капіталу банку, внутрішні джерела поповнення капіталу банку, зовнішні джерела поповнення капіталу банку, капіталізація банку, емісійні різниці, прибуток банку.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- сутність і призначення власного капіталу банку;
- операції банку з формування власного капіталу;
- склад власного капіталу банку за вимогами НБУ і за Базельською угодою;
- операції банку з формування субординованого боргу та його необхідність включення до власного капіталу банку;
- банківські операції з формування резервного капіталу;

- порядок визначення регулятивного та економічного капіталу банку;
- джерела поповнення власного капіталу банку;
- проблема нарощення капіталізації банку та банківської системи;
- особливості використання джерел поповнення власного капіталу банку (внутрішні та зовнішні).

Розв'язування завдання 2.1. Для розв'язання завдання необхідно знати, що статутний капітал банку формується з вартості емітованих простих і привілейованих акцій. Емісійний дохід банку формується за рахунок продажу емітованих акцій за ціною, що вища за їх номінальну вартість.

Розв'язування завдань 2.2-2.3 Для розв'язання завдання необхідно керуватися Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затв. Постановою Правління НБУ від 28.08.2001р. №368, в поточній редакції від 17.01.2019р. (розділи 1, 2) [//zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01). Зокрема:

Регулятивний капітал = Основний капітал + Додатковий капітал - Відвернення

Розв'язування завдання 2.4. Для виконання завдання доцільно визначити питому вагу власного капіталу банків у сукупних їх пасивах, а також питому вагу кожного елементу власного капіталу в його загальному підсумку; обчислити також динаміку показників (абсолютне відхилення, темпи росту, темпи приросту). Слід використати офіційні дані НБУ за посиланням: Балансові звіти банків (<https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#4>).

Розв'язування завдання 2.5. Для виконання завдання необхідно керуватися Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затв. Постановою Правління НБУ від 28.08.2001р. №368, в поточній редакції від 24.12.2020р. (розділ 3) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>.

Семінарське заняття 3

Тема 3. Депозитні операції банків

Питання для усного опитування та дискусії

1. Сутність і призначення залучених банківських ресурсів
2. Економічний зміст депозитних операцій банку
3. Процентна політика банків щодо залучення вкладів (депозитів)
4. Класифікація та загальна характеристика депозитних ресурсів банку
5. Механізм здійснення строкових депозитних операцій з юридичними особами
6. Загальна характеристика депозитних вкладів фізичних осіб
7. Механізм здійснення строкових депозитних операцій з фізичними особами
8. Збільшення ресурсів за рахунок емісії депозитних (ощадних) сертифікатів
9. Переваги та недоліки сертифікатів перед звичайними депозитами

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі та презентація доповідей за темою заняття.

Тести. *Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.*

Варіант 1. За якими показниками визначається оцінка депозитної політики комерційного банку:

- а) середній строк зберігання вкладеної гривні;
- б) рейтингова оцінка капіталу банку;
- в) коефіцієнт використання депозитів;
- г) рівень осідання коштів;
- д) мінімальний розмір статутного фонду.

...

10. Зобов'язання банку – це:

- а) вимоги до активів банківської установи, що зобов'язують її сплатити фіксовану суму коштів у майбутньому;
- б) вимоги до активів банківської установи, що зобов'язують її не платити фіксовану суму коштів у майбутньому;
- в) вимоги до активів банківської установи, що зобов'язують її сплатити фіксовану суму відсотків у майбутньому;
- г) немає вірної відповіді.

Варіант 2.

1. Які складові з наведеного переліку формують залучені ресурси банку:

- а) кошти суб'єктів господарської діяльності і вклади фізичних осіб на банківських рахунках;
- б) кредити, надані іншим банкам та НБУ;
- в) цінні папери власного боргу;
- г) резервний фонд.

...

10. Депозитна ставка – це...

- а) компенсацією банку за надання тимчасово вільних коштів протягом певного періоду часу клієнтам;
- б) компенсацією власнику тимчасово вільних коштів за їх використання протягом певного періоду часу;
- в) вартість ресурсів, що позичені банком в інших банків;
- г) вартість ресурсів, що позичені банком в НБУ.

Завдання 3.1. Клієнт вніс 6000 грн. на депозитний рахунок під 20% річних. Яка сума буде на цьому рахунку через 3 роки, якщо банк здійснює нарахування складних процентів щорічно?

Завдання 3.2. Визначити дохід підприємця від розміщеного в банку депозиту на суму 50000 грн. на термін 6 місяців за умови нарахування простих відсотків по ставці 24% річних. Порівняти результат з доходом, отриманим при нарахуванні складних відсотків.

Завдання 3.3. Вкладник збирається вкласти в банк кошти з метою накопичення за рік 5500 грн. Банк нараховує проценти за депозитами за ставкою 15% річних. Визначте необхідну суму вкладу за рік.

Завдання 3.4. Визначити місячний та річний дохід клієнта за складними відсотками, якщо депозит у сумі 540 тис. грн. розміщено на термін до 1-го року із сплатою доходу по закінченні терміну дії договору, виходячи із 16% річних. Нарахування відсотків відбувається щомісяця.

Завдання 3.5. Комерційний банк виконує операції по залученню грошових коштів до вкладів. На 1 вересня залишки коштів на депозитах становили 2,8 млн. грн., а на рахунках громадян – 4,2 млн. грн. 2-го вересня обороти за надходженнями до вкладів становили 1,3 млн. грн., а за видачами – 0,5 млн. грн. Цього дня закінчився термін депозитної угоди на 0,9 млн. грн. і валюту депозиту разом з нарахованими відсотками, що становила 0,29 млн. грн. було перераховано на рахунок підприємства.

Визначити розмір вкладів, який може бути використаний банком як ресурс і вказати напрями використання залучених банківських ресурсів.

Завдання 3.6. Клієнт банку уклав з банком депозитну угоду про вкладна суму 5000 грн. строком на 5 місяців під 25% річних з капіталізацією. Капіталізація відбувається кожні 25 днів перебування коштів на рахунку вкладника. Необхідно визначити суму відсотків, що отримає вкладник по закінченні строку депозитної угоди.

Завдання 3.7. Акціонерний банк «Альфа» розмістив міжбанківський депозит в акціонерному банку «Бінго» терміном на 10 днів в сумі 9538 тис. грн. під 17% річних. Визначити, скільки отримає банк «Альфа» прибутку, якщо ставка резервування по залучених депозитах становить 5%. Визначити мінімальну процентну ставку за міжбанківськими кредитами, виходячи із розміщеного депозиту.

Завдання 3.8. Клієнт банку вирішив відкрити депозитний рахунок на суму 30 тис. грн., на яку щомісяця нараховуються складні проценти за номінальною відсотковою ставкою 20%. Оцініть суму внеску через 1,5 року.

Завдання 3.9. Підприємець відкрив у банку депозит на суму 20 тис грн. терміном на 18 місяців під просту відсоткову ставку 14%. Яку суму він отримає по закінченні терміну депозиту?

Завдання 3.10. Клієнт відкрив депозит з можливістю поповнення та капіталізацією відсотків на 3 роки і вніс 10 тис. грн. Через 1 рік він поповнив депозит на 5 тис. грн., ще через рік на 4 тис. грн. Визначте, яку суму клієнт накопичить за 3 роки, якщо ставка становить 16%.

Завдання 3.11. Підприємство наприкінці року отримувало наступні доходи: 1-й рік 20000 грн., 2-й – 15000 грн., 3-й – 17000 грн. Знайдіть розмір вкладених у депозит коштів, якщо ставка становила 18%.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: залучені ресурси банку, банківські депозити, банківський вклад, строкові депозити, депозити до запитання, депозитні операції банку, депозитні сертифікати, ощадні сертифікати, депозити до запитання, депозитна політика банку, вкладні операції банку, депозитний процент, ощадний вклад.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- методика здійснення вкладних операцій банків до запитання і строкових вкладних операцій;
- класифікація та загальна характеристика депозитних операцій банку;
- сутність депозитних ощадних сертифікатів банку;
- особливості процентної політики банків щодо залучення вкладів (депозитів);
- фактори, які впливають на рівень депозитного процента;
- функціонування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб: порядок членства, виплати сум відшкодувань;
- порядок укладання депозитного договору з банком;
- особливості оформлення довіреностей на розпорядження вкладами.

Розв'язування завдань. 3.1-3.11. Для виконання завдання необхідно скористуватися формулами нарахування простих і складних відсотків за банківськими вкладками:

1) у випадку розміщення вкладів з нарахуванням відсотків за формулою простих відсотків кінцева сума депозиту визначається формулою нарахування простих відсотків:

$$FV = PV * (1 + i * n)$$

2) у випадку розміщення вкладів з капіталізацією відсотків за формулою складних відсотків кінцева сума депозиту визначається формулою:

$$FV = PV * (1 + i)^n,$$

де FV – майбутня вартість;

PV – дійсна вартість;

i – процентна ставка в частках у кожному з періодів нарахування процентів n;

n – кількість періодів нарахування процентів, у кожному з яких процентна ставка дорівнює i.

Семінарське заняття 4

Тема 4. Операції банків із запозичення коштів

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та класифікація запозичених ресурсів банківських установ
2. Суть та значення міжбанківського кредитування при формуванні запозичених ресурсів.
3. Порядок отримання банками кредитів НБУ через механізм рефінансування
4. Сутність операцій «прямого» і «зворотного» РЕПО.
5. Особливості емісії банком власних боргових зобов'язань
6. Банківські облігації та їх роль у формуванні запозичених ресурсів банку

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі та презентація доповідей за темою заняття.

Тести. *Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.*

Варіант 1.

1. Залучення банком коштів шляхом випуску боргових цінних паперів або отримання міжбанківських кредитів – це формування:

- а) власного капіталу банку;
- б) залучених ресурсів банку;
- в) запозичених ресурсів банку;
- г) всіх вищенаведених видів ресурсів.

...

10. Ресурси, одержані від НБУ, за різними визначеними законодавством механізмами та схемами кредитування – це:

- а) сек'юритизація активів банку;
- б) кредити НБУ;
- в) операції РЕПО;
- г) міжбанківські кредити.

Варіант 2.

1. Трансформування банком частини кредитів у боргові цінні папери з подальшим їх розміщенням на ринку з метою запозичення додаткових кредитних ресурсів – це:

- а) кореспондентські відносини;
- б) надання кредитних гарантій;
- в) сек'юритизація активів банку;
- г) операції РЕПО.

...

10. На міжбанківському кредитному ринку банки здійснюють:

- а) операції з формування власних ресурсів;
- б) операції з формування власних та залучених ресурсів;
- в) операції з формування та розміщення ресурсів;
- г) валютнообмінні операції.

Завдання 4.1. Охарактеризуйте структуру кредитного ринку України та динаміку частки 10 банків-лідерів у 2019-202_рр., зробіть відповідні висновки.

Завдання 4.2. Проаналізуйте динаміку щомісячного обсягу наданих НБУ кредитів рефінансування комерційним банкам у 202_ року за різними каналами (через постійно діючу лінію рефінансування (кредити овернайт); шляхом проведення тендеру з підтримання ліквідності банків). Побудуйте відповідний графік в *Excel* і зробіть висновки щодо грошово-кредитної політики НБУ на основі отриманих даних.

Завдання 4.3. Банки звернулися до НБУ щодо участі в процентному тендері на придбання фінансових ресурсів строком на 14 днів з такими заявками:

- 1-йбанк – 750 млн. грн. під 22,5% річних;
- 2-йбанк – 450 млн. грн. під 21,8 % річних;
- 3-йбанк – 400 млн. грн. під 21,0% річних;
- 4-йбанк – 830 млн. грн. під 21,0% річних;
- 5-йбанк – 550 млн. грн. під 21,8% річних.

Загальний обсяг торгів, оголошений НБУ, має складати 1200 млн. грн. Необхідно визначити: заявки яких банків і в якому обсязі будуть задоволені в першу чергу; який загальний обсяг відсоткових витрат понесуть банки за фактичними обсягами рефінансування.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: позичений капітал банку, банківські кредити, «пряме» і «зворотне» РЕПО, рефінансування банків, міжбанківські кредити, стабілізаційні кредити НБУ, кредитна

політика банку, процентний тендер, кредити рефінансування, боргові цінні папери банку, кредити «овернайт», кредитоспроможність банку, джерела позикових ресурсів для банку.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- механізм позичання банками тимчасово вільних грошових коштів;
- види, порядок надання та погашення кредитів рефінансування;
- порядок підтримки НБУ банків через надання стабілізаційного кредиту;
- здійснення біржових і позабіржових операцій з купівлі і продажу державних цінних паперів банками на відкритому ринку;
- методика визначення кредитоспроможності банків.

Розв'язування завдання 4.1. Для виконання завдання слід використати офіційні дані Статистики фінансових ринків із сайту НБУ: <http://bankografo.com/analiz-bankiv/bankivska-statystyka/pokazniki-diyalnostibanku-absolyutni/kreditiv-bankiv-ukrayini>

Розв'язування завдання 4.2. Для виконання завдання слід використати офіційні дані Статистики фінансових ринків із сайту НБУ: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#2fs>.

Розв'язування завдання 4.3. Для виконання завдання слід використати інформацію п.5 Розділу 2 Положення «Про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи» №615 від 17.09.2015р. у поточній редакції на момент виконання завдання згідно посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15#Text>

Семінарське заняття 5 Тема 5. Розрахунково-касові операції банків

Питання для усного опитування та дискусії

1. Безготівкові міжгосподарські розрахунки та основні інструменти, що їх забезпечують
2. Функціональні схеми здійснення окремих видів платежів банками
3. Кореспондентські відносини та міжбанківські розрахунки
4. Схема документообороту в СЕП
5. Класифікація електронних розрахунково-платіжних документів, що використовуються в СЕП
6. Загальні основи операцій банків з платіжними картками

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі та презентація доповідей за темою заняття.

Тести. *Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.*

Варіант 1.

1. Картковий, з овердрафтом, контокорентний – це види:

- а) кореспондентського рахунку;
- б) позикового рахунку;
- в) депозитного рахунку;
- г) поточного рахунку.

...

10. Платіжне доручення - це:

- а) договір на здійснення безготівкових розрахунків;
- б) розрахунковий документ що містить доручення про списання зазначеної суми коштів на рахунок одержувача;
- в) відстрочення платежу на період до 90 днів;
- г) усі відповіді вірні.

Варіант 2.

1. Безготівкові розрахунки – це:

- а) розрахунки, які здійснюються готівкою;
- б) розрахунки за бартером;
- в) розрахунки за допомогою чеків;
- г) розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунках у банках.

....

10. Пластикові картки - це:

- а) розрахунковий документ;
- б) форма розрахунків;
- в) вид розрахунків;
- г) усі відповіді вірні .

Завдання 5.1. 1.09.20X2_р. до ПАТ “Альфа-банк” звернувся директор ТОВ “Світанок” з метою відкриття поточного рахунку для здійснення платіжних операцій, пов’язаних з основною діяльністю. Пакет документів для цього був поданий до банку в повному обсязі. У заяві на відкриття рахунку 26.09.20X2_р. було визначено як дата відкриття поточного рахунку. Необхідно визначити:

- види документів, які подаються для відкриття певного рахунку;
- які операції може проводити клієнт за даним рахунком з 16.02.202_р.;
- чи обов’язковим є дотримання письмової форми договору банківського рахунку;
- умови закриття поточних рахунків юридичних осіб.

Завдання 5.2. Заповнити платіжне доручення на перерахування коштів в сумі 2569 грн. (в т.ч. ПДВ) до ТОВ «В» як плату за будівельні матеріали за наступними даними:

код ЄДРПОУ – 5468825;

код одержувача –24009997;

підприємство обслуговується в АКБ «Приватбанк», код банку –337483.

Отримувач коштів обслуговується в АКБ «Альфа Банк», код –337494. Кошти перераховуються з поточного рахунку підприємства №260081418 на рахунок №2600000045000154. Підставою для перерахування коштів є договір №777 від 01.02.2020р. Скласти схему розрахунку платіжним дорученням.

Завдання 5.3. Використовуючи дані підприємства «Мальва» заповнити простий вексель та ознайомитися з документацією, що необхідна для проведення вексельних розрахунків. Підприємство «Мальви» надало послуги підприємству «Оберіг» (код – 87654321) на суму 2000000 грн. Свій борг підприємство «Мальви» оформило простим векселем за №78338030625, який був виписаний 02.02.2020р. в м.Київ з оплатою 10.02.2020р. Місце платежу: м.Київ, п/р 26007000018001, АКБ «Приватбанк», код – 337331. Адреса підприємства «Мальви»: м. Рівне, вул. Дніпробудівська, 2, код – 05506247. Скласти схему розрахунку простим векселем.

Завдання 5.4. Касир ТОВ “Смак” приніс до АКБ “Академічний” виручку від реалізації продукції в сумі 53 тис. грн. ТОВ “Смак” має поточний рахунок у даному банку. Необхідно визначити:

- які підрозділи банку задіяні у проведенні операції, пов’язаної із прийняттям готівкових коштів від клієнтів;
- на підставі якого документа банк прийме від підприємства готівкові кошти;
- в який термін дані кошти повинні надійти на поточний рахунок ТОВ “Смак”.

Завдання 5.5. Визначити обсяг місячного доходу банку від обслуговування банківських платіжних кредитних карток своїх клієнтів за такими даними:

- кількість карток – 426 шт.;
- середній обсяг кредитних ресурсів, використаних одним клієнтом протягом місяця, – 1,25 тис. грн.;
- відсоткова ставка за картковим кредитом – 36% річних;
- ставка комісії за зняття готівки з карткового рахунку – 3,5%;
- середній обсяг знятих коштів з рахунку одним клієнтом – 230 грн.

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: безготівкові розрахунки, безготівковий грошовий обіг, банківські рахунки, платіжні інструменти, принципи здійснення безготівкових розрахунків, форми безготівкових розрахунків, платіжне доручення, платіжна вимога, платіжна вимога-доручення, вексель, грошовий чек, акредитиви, інкасове доручення, міжбанківські розрахунки, системи електронних платежів, касові операції банку, платіжна картка, еквайрінг.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- структура безготівкового грошового обігу;
- прогнозування касових оборотів на рівні НБУ та банків другого рівня банківської системи України;
- побудова системи електронних платежів (СЕПНБУ), загальний порядок її функціонування;
- міжбанківські електронні перекази в обслуговуванні фізичних осіб;
- стан та перспективи застосування в Україні банківських платіжних карток;
- порядок безготівкових розрахунків банківськими платіжними картками;
- використання карток при обслуговуванні клієнтів в системі “Інтернет-банк”
- характеристики платіжних систем із застосуванням платіжних карток;
- банківські ризики при застосуванні платіжних карток

Розв’язування завдання 5.1. Для виконання завдання слід опрацювати нормативно-правову базу стосовно порядку відкриття банківського рахунку юридичним особам.

Розв’язування завдань 5.2-5.3. Для заповнення платіжного доручення та векселів слід скористатися бланками розрахункових документів, а при складанні схем розрахунків – порядком здійснення розрахунків зазначеним видом платіжних документів.

Розв’язування завдання 5.4. Для виконання завдання слід опрацювати нормативно-правову базу стосовно порядку ведення банками України касових операцій за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18#Text>

Розв’язування завдання 5.5. Для виконання завдання слід врахувати усі доходи й витрати банку від банку від обслуговування банківських платіжних кредитних карток своїх клієнтів.

Семінарське заняття 6

Тема 6. Кредитні операції банків

Питання для усного опитування та дискусії

1. Класифікація банківських позичок та сучасні види кредитів
2. Процес банківського кредитування: суб’єкти та об’єкти кредитування, їх класифікація та загальна характеристика
3. Оцінка кредитоспроможності позичальника банку
4. Особливості видачі позик та порядок їх оформлення
5. Особливості надання та погашення окремих видів кредитів
6. Суть, види та особливості кредитування фізичних осіб
7. Кредитний портфель банку: особливості формування та оцінки якості
8. Форми забезпечення повернення банківських позичок
9. Методи управління проблемними кредитами та кредитним ризиком в цілому

Тести. *Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.*

Варіант 1.

1. Кредитний портфель банку – це:

- а) сукупність усіх позик, які видані банком;
- б) сукупність усіх позик, які надані банку;
- в) правильні відповіді а) та б);
- г) правильна відповідь відсутня.

...

10. Під час здійснення банком кредитних операцій об'єктами довгострокового кредитування можуть бути:

- а) будівництво нових підприємств;
- б) купівля цінних паперів;
- в) здійснення екологічних заходів;
- г) усі відповіді правильні.

Варіант 2.

1. Банки надають кредит у таких випадках:

- а) підприємствам для придбання товарно-матеріальних цінностей;
- б) підприємствам, проти яких порушено справу про банкрутство;
- в) підприємства, які мають прострочену заборгованість за раніше отриманими позиками і несплаченими відсотками;
- г) на поповнення статутного фонду на момент створення підприємства.

...

10. Основні положення кредитного механізму, що визначають процес кредитування – це:

- а) забезпечення за кредитом;
- б) функції кредиту;
- в) принципи кредитування;
- г) кредитоспроможність позичальника.

Завдання 6.1. Будівельна фірма отримала кредит у банку на суму 7 млн. грн. строком на 4 роки. Для першого року процентна ставка за кредитом становить у 13% річних, для другого передбачена надбавка до процентної ставки у розмірі 1%, для третього та четвертого років - 0,5%. Визначте суму боргу, що підлягає погашенню наприкінці останнього року позички за простими процентами.

Завдання 6.2. Компанія отримала кредит у банку на суму 4 млн. грн. строком на 5 років. Для першого року процентна ставка становить 12% річних, для другого передбачена надбавка за процентною ставкою 1%, для третього та наступних років - 1,5%. Визначте суму боргу, яка підлягає сплаті в кінці останнього року позички за простими відсотками.

Завдання 6.3. Розмір кредиту отриманого фірмою на строк 9 місяців, дорівнює 750 тис. грн. Сума повернення кредиту – 800 тис. грн. Визначити просту процентну і облікову ставку кредиту.

Завдання 6.4. Клієнт банку отримав позику в розмірі 10 тис. грн. на 2 роки під складні відсотки. Визначте вартість позички (рівень процентної ставки), якщо за позику клієнт сплатив 4 тис. грн. процентних платежів.

Завдання 6.5. Яка буде нарощена сума позички, якщо угодою передбачено за перші два роки нарахування 10% річних, а в наступні два роки ставка простих відсотків збільшуватиметься кожні півроку на 1 відсотковий пункт. Початкова сума позички становила 10 тис. грн.

Завдання 6.6. За даними НБУ проаналізуйте динаміку кредитів, наданих суб'єктам господарювання в національній та іноземній валютах за видами економічної діяльності за 3-5 останніх роки, виділіть частку непрацюючих кредитів та зробіть відповідні висновки.

Завдання 6.7. Проаналізуйте на основі офіційних даних НБУ розподіл кредитів, наданих фізичним та юридичним особам у національній та іноземній валютах та розмір кредитного ризику за класами боржника відповідно до Положення №351 «Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями».

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: кредит банку, позичковий процент, кредитор, позичальник, кредитна політика, кредитоспроможності позичальника, суб'єкти кредитування, об'єкти кредитування, кредитний ризик, кредитний портфель, кредитні санкції, бланковий кредит, овердрафт, консорціумний кредит, паралельний кредит, ломбардний кредит, іпотечний кредит,

споживчий кредит, факторинг, форфейтинг, лізинговий кредит, проблемні кредити, забезпечення кредиту, кредитний договір.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- види позичкових рахунків та режим їх дії;
- поняття кредитного механізму та основні етапи процесу банківського кредитування;
- оцінювання кредитоспроможності позичальника;
- форми забезпечення банківських кредитів;
- комплексний аналіз ціноутворення за кредитними операціями;
- методи управління проблемними кредитами;
- оцінювання якості кредитного портфеля та порядок формування резервів на відшкодування втрат за кредитними операціями;
- напрямки вдосконалення механізму видачі та погашення позик.

Розв'язування завдань 6.1-6.5. Для виконання завдання слід опрацювати теоретичний матеріал лекції та скористатися формулами нарахування простих і складних відсотків за позикою. Реальну ставку процента визначають шляхом порівняння товарних еквівалентів з урахуванням інфляційного впливу за формулою:

$$R = \frac{(N - R)}{(100 + P)},$$

де R - реальна процентна ставка;

N - номінальна процентна ставка;

P - річне зростання цін.

Якщо процентну ставку за кредит нараховують частіше ніж один раз за рік, то річну процентну ставку обчислюють за формулою:

$$R_m = \frac{\left(1 + \frac{N}{m}\right) - (100 + P)}{100 + P} * 100\%,$$

де m - кількість нарахувань процентів протягом року.

Облікова ставка - це процентна ставка, яку визначають на основі нарощеної суми позички, використовують для купівлі векселів та обчислюють за такою формулою:

$$d = \frac{FV - PV}{FV \cdot n},$$

де n - строк кредиту, років.

Величина простого процента визначається так: $I = PV \cdot n \cdot i$,

де I - процентна сума, грн.;

PV - первісний внесок, грн.;

n - строк кредиту, років;

i - ставка процента.

Складні проценти - це проценти, які нараховують не тільки на первісну суму внеску, а й на всю суму процентів, накопичених за певний період, застосовуючи формулу: $FV = PV(1 + i)^n$.

Розв'язування завдання 6.6. Для виконання завдання слід скористатися офіційними даними НБУ щодо кредитів, наданих суб'єктам господарювання в національній та іноземній валютах за видами економічної діяльності і проблемних кредитів за посиланням: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#4>.

Розв'язування завдання 6.7. Для виконання завдання слід скористатися офіційними даними НБУ щодо розподілу кредитів, наданих фізичним та юридичним особам у національній та іноземній валютах та розмір кредитного ризику за класами боржника відповідно до Положення №351 «Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями», використовуючи посилання: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#4>.

Семінарське заняття 7
Тема 7. Операції банків з цінними паперами
Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття, структура та сутність інструментів фінансового ринку
2. Загальна характеристика діяльності банків на ринку цінних паперів
3. Емісійні операції банків
4. Інвестиційні операції банків з цінними паперами
5. Заставні операції банків з цінними паперами
6. Професійна діяльність банків на ринку цінних паперів.
7. Сутність андеррайтингу, його місце серед операцій банків з цінними паперами
8. Операції банків в якості учасників депозитарної системи
9. Посередницькі та комісійні операції банків з цінними паперами.

Тести. *Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.*

Варіант 1.

1. До боргових цінних паперів відносяться:

- а) акції, облігації, чеки, векселі, депозитні сертифікати;
- б) акції, інвестиційні сертифікати, опціони, свопи, облігації;
- в) державні та корпоративні облігації, казначейські та комерційні векселі, чеки;
- г) первинні фінансові інструменти та деривативи.

...

10. До первинних цінних паперів відносяться:

- а) первинні фінансові інструменти та деривативи;
- б) акції, інвестиційні сертифікати, опціони, свопи, облігації;
- в) державні та корпоративні облігації, казначейські та комерційні векселі, чеки, деривативи;
- г) акції, облігації, чеки, векселі, депозитні сертифікати;

Варіант 2.

1. Банки можуть здійснювати такі види діяльності з цінними паперами:

- а) емісія, інвестування, посередництво;
- б) емісія та інвестування;
- в) кредитування та інвестування;
- г) емісія та посередництво.

...

10. Відсутність можливості продати цінні папери з портфеля банку в потрібний час і за прийнятною ціною – це:

- а) ризик ліквідності;
- б) операційний ризик;
- в) процентний ризик;
- г) кредитний ризик.

Завдання 7.1. Банк має намір інвестувати кошти в акції АТ “Каштан”, яке сплачує річний дивіденд 100 грн. за акцію, і ТОВ “Мельник”, яке сплачує річний дивіденд 70 грн. за акцію. Приріст майбутніх дивідендів в обох підприємствах не очікується, а середня прибутковість акцій на ринку цінних паперів становить 8% річних. Необхідно визначити:

- якою є мета інвестиційної діяльності банку;
- у чому полягає різниця між інвестиціями та позичками;
- якою має бути ціна простих акцій.

Завдання 7.2. Банк придбав акції по 100 грн. кожна, прогнозований дивіденд наступного року складе 5 грн. на акцію. Очікується, що в наступні роки дивіденди будуть зростати з темпом 5%. Необхідно визначити:

- норму прибутку, що врахована при прийнятті рішення про купівлю акцій;
- чи обмежується діяльність банків щодо участі у статутних фондах;
- які види доходів може отримати банк при інвестуванні коштів в акції.

Завдання 7.3. У відділі цінних паперів банку проводиться аналіз котирувань акцій на фондовій біржі ведеться аналіз. Підсумки торгів на біржі на початок і кінець тижня наведено в табл. 1. Визначити темпи зростання курсів акцій кожного емітента. Які обмеження встановлені для банків України при проведенні інвестиційної діяльності? Які види портфельного інвестування мають право здійснювати банки? Зробіть висновок за отриманими результатами щодо найбільш ефективного інвестування коштів банком.

Таблиця 1. Підсумки торгів на фондовій біржі за тиждень

Емітенти	Початок тижня		Кінець тижня	
	Курс акцій, тис. гр. од.	Об'єм угод, тис. шт.	Курс акцій, тис. гр. од.	Об'єм угод, тис. шт.
ПАКБ	22,0	3,6	24,0	4,0
АТ «Альфа»	48,0	1,8	48,0	2,0
АТ «Полюс»	2,6	28,5	2,8	31,5
АПБ	3,5	1,8	3,6	1,6
АТ «Мрія»	2,0	6,8	2,5	8,6

Завдання 7.4. По трьох видах акцій проведено оцінку спільного вірогідного розподілу доходностей. Обчислити очікувану доходність і стандартне відхилення портфеля цінних паперів, якщо умовний інвестор 30% коштів спрямує в придбання акцій А з доходністю 8%, 40% - в придбання акцій Б з доходністю 11% і 30% - в акції В з доходністю 13%. Припускається, що доходність кожного цінного папера некорельована з доходністю інших цінних паперів.

Завдання 7.5. Банк-інвестор сформував портфель цінних паперів за рахунок придбання наступних видів цінних паперів:

- 1) 5000 одиниць акцій підприємства А за ціною 3 грн. з доходністю 14%;
- 2) 6000 одиниць акцій підприємства Б за ціною 5 грн. з доходністю 13%;
- 3) 500 облігацій підприємства А за номіналом 1000 грн. з доходністю 10%;
- 4) 500 державних облігацій внутрішньої позики з номіналом 1000 грн. і доходністю 7%.

Розрахуйте середню доходність сформованого портфеля інвестора.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: фондовий ринок, цінні папери, пайові цінні папери, боргові цінні папери, похідні цінні папери, акції, облігації, доходність цінних паперів, премія, дисконт, форвардні контракти, ф'ючерсні контракти, інвестиційні операції банків, портфель цінних паперів банку, професійна діяльність банків з цінними паперами, депозитарно-клірингова діяльність банку, біржовий ринок цінних паперів.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- перелік операцій з цінними паперами, що підлягають ліцензуванню в НБУ та порядок видачі ліцензії;
- зв'язок інвестиційних операцій з позичковими операціями банку;
- зміст основних етапів емісійної діяльності банків;
- формулювання інвестиційних цілей банку;
- форми інвестицій в цінні папери: стратегічні і портфельні інвестиції;
- фактори ризику збитків і втрат банківської ліквідності від інвестиційних операцій;
- банківські послуги на фондовому ринку;
- регулятивні вимоги до операцій банків з цінними паперами.

Розв'язування завдань 7.1-7.2. Для виконання завдання слід визначити ціну простих акцій, використовуючи формули: $K_t = D * 100\% / P_m$,

де k_t – доходність акції з незмінним дивідендом, %;

D – очікуваний дивіденд на одну акцію, грн.;

P_m – поточна ринкова ціна акцій, грн.

Розв'язування завдання 7.3. Для виконання завдання слід визначити ланцюгові темпи росту курсів акцій для кожного емітента й оцінити їх динаміку за формулою:

$$Tr = \text{Курс акцій на кінець тижня} * 100\% / \text{Курс акцій на початок тижня}$$

Розв'язування завдань 7.4-7.5. Для розв'язання завдань слід скористатися формулою визначення середньої дохідності портфеля цінних паперів:

$$d = \frac{\sum d_i * w}{\sum w_i},$$

де d_i – дохідність i -тої групи цінних паперів;

w_i – обсяг цінних паперів в групі.

Для визначення стандартного відхилення портфеля цінних паперів слід скористатися формулою:

$$\sigma = \sqrt{\sum_{i=1}^n (P_i - \bar{P})^2},$$

де P_i – значення доходу за цінним папером;

$\bar{P}$ – середнє значення ряду;

N – кількість спостережень.

Семінарське заняття 8 Тема 8. Операції банків з вексями

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття векселів та характеристика їх основних видів
2. Характеристика вексельного обігу
3. Класифікація операцій банку у сфері вексельного обігу
4. Кредитні операції банків з вексями
5. Урахування векселів, вексельне перерахування та вексельна переадресація
6. Торговельні операції з вексями
7. Гарантійні операції з вексями

Тести. Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.

Варіант 1.

1. Вексель, який містить письмовий наказ однієї особи (юридичної або фізичної) іншій особі сплатити у зазначений строк певну суму грошей третій особі, – це:

- а) простий вексель;
- б) закладений вексель;
- в) опротестований вексель;
- г) переказний вексель.

...

10. Напис платника на переказному векселі (тратті) про згоду на оплату – це:

- а) аваль векся;
- б) цесія за векселем;
- в) акцепт векся;
- г) індосамент.

Варіант 2.

1. Придбання банком векся до настання строку платежу за ним у векселедержателя за грошові кошти з дисконтом – це:

- а) індосамент;
- б) врахування векся;
- в) акцепт векся;
- г) аваль векся.

...

10. Перший векселедержатель переказного векселя, особа, на користь якої виданий переказний вексель, – це:

- а) емітент;
- б) доміциліат;
- в) кредитор;
- г) ремітент.

Завдання 8.1. Шістдесятиденний вексель вартістю 60 тис. грн. проданий з 12%-ною ставкою дисконту. Визначити величину дисконту, ціну, сплачену за вексель, та фактичну процентну ставку при дисконтуванні.

Завдання 8.2. Вексель обліковується в банку за півроку до строку його погашення. Місячний рівень інфляції – 1,3%. Реальна дохідність операції обліку 150% річних. Необхідно визначити: процентну ставку за кредитом, що враховує інфляцію, дохідність операції для банку.

Завдання 8.3. Банк купив 15.02 поточного року вексель номіналом 20000 грн. зі строком погашення 17.10 за 19000 грн. і перепродав його 08.04 за 23000 грн. За ставку дисконтування пропонуємо обрати облікову ставку НБУ, яка діяла на цей період. Розрахувати спекулятивний дохід банку.

Завдання 8.4. 14 червня поточного року в банк „Галичина” у м. Львові АТ «Жарптиця» подало на врахування (дисконтування) вексель на суму 10000 грн. Векселедавець - Житлове об'єднання „Львівбуд” (м. Львів). Назвіть дії працівників банку „Галичина” у процесі проведення операції. Які документи необхідно оформити при врахуванні векселя?

Завдання 8.5. Визначте, яку суму сплатив дисконтний банк пред'явникові векселя при його дисконтуванні, якщо: вексель терміном до 25 травня поточного року; сума векселя – 15000 грн.; вексель надано до дисконту 16 квітня поточного року; ставка дисконту - 15% річних.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: боргове зобов'язання, вексель, соло-вексель, тратта-вексель, вексельний обіг, урахування векселів, вексельне перерахування, вексельна пере застава, онкольний кредит, авалювання векселя, доміциляція векселя, інкасування векселя, ремітент, векселедавець, векселедержатель.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- сутність векселя з позиції боргового зобов'язання та платіжного документа;
- розподіл операцій банків з векселями на власні, де банки є емітентами боргового зобов'язання, та клієнтські;
- організація вексельного обігу в Україні;
- авалювання векселів, видача гарантій під забезпечення оплати векселів;
- розрахункові операції банків з векселями;
- комісійні та довірчі операції з векселями;
- оплата векселів за дорученням клієнта (доміциляція векселів);
- рефінансування НБУ банківських установ за допомогою векселів.

Розв'язування завдань 8.1-8.5. Для виконання завдання слід скористатися формулою нарахування суми дисконту за векселем: $SD = SN * I * t / 100\% * T$, де SD – сума дисконту, грн.;

I – річна відсоткова ставка, %;

SN – номінальна сума векселя, грн.;

t – строк від дня врахування векселя до дня платежу за векселем, дні;

T – кількість днів у році.

Семінарське заняття 9

Тема 9. Операції банків в іноземній валюті

Питання для усного опитування та дискусії

1. Основні умови, принципи та порядок здійснення валютних операцій банківськими установами
2. Загальна характеристика видів валютних операцій банків
3. Валютні рахунки та порядок їх відкриття
4. Здійснення банками міжнародних розрахунків за дорученням своїх клієнтів з використанням банківського переказу, акредитивної форми розрахунків, інкасо
5. Склад поточних неторговельних операцій комерційних банків з іноземною валютою
6. Склад валютно-обмінних операцій. Функціонування обмінних пунктів
7. Валютний ризик банку, його оцінка. Напрямки страхування валютного ризику в банках:
  - використання форвардних контрактів;
  - використання угод типу «своп»;
  - використання опціонних угод;
  - використання ф'ючерсних контрактів;
  - структурне балансування активів та пасивів (управління валютною позицією);
  - арбітражні операції.

Тести. *Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.*

Варіант 1.

1. Мета арбітражних валютних операцій:

- а) підвищення валютних курсів;
- б) розширення валютного ринку;
- в) одержання курсового прибутку.
- г) мінімізація ризику.

...

10. Конвертованість валюти буває:

- а) повна і часткова;
- б) внутрішня і зовнішня;
- в) складна і проста;
- г) повна і зовнішня.

Варіант 2.

1. Валютне котирування – це:

- а) визначення і встановлення курсу іноземної валюти до національної;
- б) встановлення ринкових курсів цінних паперів;
- в) взаємозв'язок між банківськими рахунками;
- г) разом б) і в).

...

10. Співвідношення між двома валютами, яке встановлюється з їх курсу по відношенню до курсу третьої валюти:

- а) спот-курс;
- б) ф'ючерс;
- в) форвард;
- г) крос-курс

Завдання 9.1. Учасник валютного ринку оголосив наступну котирування: USD/EUR = 1,3325 – 1,3331. Підприємство отримало 25 млн євро і хоче перевести цю суму в американські долари. За яким курсом буде здійснено цю угоду? Скільки доларів отримає підприємство?

Завдання 9.2. 1. Німецький «Deutsche bank» встановив таке котирування: GBP/CHF= 2,1305 – 2,1315. Підприємство планує купити у банка 17 млн фунтів. За яким курсом буде здійснено цю угоду? Яку суму швейцарських франків має сплатити підприємство?

Завдання 9.3. Німецький «Deutsche bank» встановив таке котирування: GBP/CHF= 2,1245 – 2,1255. Підприємство планує купити у банку 20 млн швейцарських франків. За яким курсом буде здійснено цю угоду? Яку суму британських фунтів має сплатити підприємство?

Завдання 9.4. Банк встановив курс долара: купівля - 25,0335; продаж - 25,0750. Визначте, скільки гривень можна отримати за 250000 дол. і скільки доларів можна купити за 300000 грн.?

Завдання 9.5. Фірма «Альфа» – клієнт вашого банку. Донедавна вона здійснювала свої економічні операції лише з кількома іноземними фірмами, але тепер розширює зв'язки з багатьма країнами світу. Нещодавно фінансовий менеджер цієї компанії запросив Вас проконсультувати його з основних питань банківського обслуговування зовнішньоекономічної діяльності підприємств в частині міжнародних розрахунків. Що Ви йому порадите стосовно форм та способів міжнародних розрахунків, якщо дана фірма є експортером продукції?

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: іноземна валюта, валютний курс, валютне котирування, конвертованість валюти, валютні операції, інтервенційні валютні операції, конверсійні валютні операції, касові валютні операції, строкові валютні операції, довга відкрита валютна позиція, коротка відкрита валютна позиція, валютні свопи, валютне регулювання, валютний контроль, ф'ючерсні валютні операції, форвардні валютні операції, форвардний курс, форвардна маржа, своп-курс, депозитно-кредитні валютні операції, валютні рахунки в банку.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- валютні цінності як засоби валютних операцій банку;
- особливості правового регулювання операцій банків в іноземній валюті;
- характеристика депозитно-кредитних валютних операцій та ціноутворення за ними: зміст та призначення ставок LIBIDi LIBOR, KIBIDi KIBOR;
- методи валютного котирування, види валютних курсів;
- способи і засоби здійснення міжбанківських операцій в іноземній валюті;
- торговельні операції банків в іноземній валюті;
- операції банків з організації міжнародних розрахунків;
- банківський контроль розрахунків за експортними, імпортними та міжнародними лізинговими операціями;
- неторговельні операції комерційних банків в іноземній валюті;
- особливості касових і строкових валютних операцій;
- особливості та види операцій з банківськими металами.
- здійснення основних видів операцій банків з купівлі-продажу іноземної валюти;
- операції банків із торгівлі іноземною валютою на міжбанківському ринку.
- основи фундаментального та технічного аналізу валютного ринку.

Розв'язування завдань 9.1-9.5. Для виконання завдань необхідно врахувати, що в разі прямого котирування курс (вартість одиниці) іноземної валюти виражається в національній валюті, тобто має місце співвідношення валют.

За умови прямого котирування суму в національній валюті розраховують так:

$$\text{Сума в національній валюті} = \text{Сума в іноземній валюті} * \text{курс.}$$

Звідси, для переведення суми в національній валюті в еквівалентну їй суму в іноземній валюті за прямого котирування її необхідно поділити на курс:

$$\text{Сума в іноземній валюті} = \text{Сума в національній валюті} / \text{курс.}$$

У разі прямого котирування іноземної валюти курс продажу буде вищий курсу покупки.

За непрямого котирування вартість одиниці національної валюти виражають в іноземній валюті, тобто також має місце співвідношення валют. Наприклад, курс долара США у Великобританії визначають як кількість доларів США за один фунт стерлінгів. В Україні у такому випадку курс долара США – це кількість доларів США за одну гривню:

$$\text{Сума в іноземній валюті} = \text{Сума в національній валюті} * \text{курс.}$$

Отже, за непрямого котирування для переведення суми в іноземній валюті в еквівалентну їй суму в національній валюті її необхідно поділити на курс:

$$\text{Сума в національній валюті} = \text{Сума в іноземній валюті} / \text{курс.}$$

За непрямого котирування, на відміну від прямого, курс покупки іноземної валюти буде вищий курсу її продажу.

Семінарське заняття 10 Тема 10. Нетрадиційні банківські операції та послуги

Питання для усного опитування та дискусії

1. Особливості організації банківських послуг
2. Види нетрадиційних банківських операцій та послуг: загальна характеристика
3. Лізингові операції банків та перспективи їх розвитку в Україні
4. Характеристика надання окремих видів банківських послуг
5. Операції банків з дорогоцінними металами та дорогоцінним камінням
6. Зміст і послідовність здійснення форфейтингової операції банку
7. Посередницькі, консультаційні та інформаційні послуги банків

Тести. *Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.*

Варіант 1.

1. Операція банку, яка поєднує у собі низку посередницько-комісійних послуг з кредитування оборотного капіталу суб'єкта господарювання, – це:

- а) лізинг;
- б) траст;
- в) факторинг;
- г) форфейтинг.

...

10. Здійснення банками операцій, пов'язаних з доведенням інформаційної продукції до споживачів з метою задоволення їхніх інформаційних потреб, – це:

- а) посередницькі послуги;
- б) консультативні послуги;
- в) трастові послуги;
- г) інформаційні послуги.

Варіант 2.

1. Договір, згідно з яким банк зобов'язується за дорученням другої сторони (комітента) за винагороду укласти одну чи декілька угод від свого імені та за рахунок комітента, – це:

- а) договір комісії;
- б) договір доручення;
- в) кредитний договір;
- г) договір гарантії.

...

10. Джерелом погашення кредиту при проектному фінансуванні є:

- а) виручка від реалізації продукції;
- б) доходи, що генерує сам проект;
- в) всі поточні фінансові доходи;
- г) доходи від участі в капіталі.

Завдання 10.1. Лізинговий відділ банку уклав угоду з фабрикою про лізинг устаткування вартістю 30000 грн. Строк договору - 2 роки. Лізинговий відсоток – 12%. Періодичність платежів - 1 раз на місяць. Визначити розмір платежів.

Завдання 10.2. Лізинговий відділ банку склав угоду з авіакомпанією про лізинг літака вартістю 2000000 грн. Амортизація літака передбачена на рівні 95%. Строк угоди - 3 роки. Лізинговий відсоток – 8%. Періодичність платежів - раз на квартал. Перший платіж передбачається в момент підписання угоди. Визначити суму платежу.

Завдання 10.3. Підприємство уклало з банком спеціальний договір, згідно з яким банк купує у клієнта права на вимогу боргу. Сума боргу становить 30000 грн., процентна ставка за короткостроковими позичками становить 23% річних. Строк документообороту 25 днів. Процент комісійних – 1%. Розмір оплати дебіторських рахунків при їх купівлі на даний момент дорівнює 80%. Яку суму грошей отримає підприємство в момент продажу боргу? Визначити плату за користування кредитом і розмір комісійної винагороди банку за факторингову послугу.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: банківські послуги, нетрадиційні банківські послуги, лізингові послуги банку, гарантійні послуги банків, банківські поручительства, посередницькі послуги банку, консультаційні послуги банку, інформаційні послуги банку, посередницькі послуги банку, довірчі (трастові) послуги банків, форфейтингові послуги банку, факторингові послуги банку, послуги проектного фінансування, фінансовий інжиніринг.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- загальна характеристика та види банківських послуг;
- розширення продуктового ряду банківських послуг в Україні;
- економічні основи банківського лізингу та його форми;
- послуги щодо зберігання цінностей у банку;
- операції банків з дорогоцінними металами та дорогоцінним камінням;
- фінансовий інжиніринг банку;
- учасники факторингових операцій та зміст договірних відносин між ними.
- характерні ознаки форфейтингу банку;
- особливості проектного фінансування банку.

Розв'язування завдань 10.1-10.2. Для виконання завдань необхідно врахувати, що в загальному вигляді вимога фінансової еквівалентності зобов'язань партнерів лізингової операції можна записати у вигляді наступного рівняння:

$$L = \sum_t \frac{R_t}{(1+i_t)^{n_t}}$$

де L - вартість майна для лізингодавця (з урахуванням митних зборів, страхових витрат, сплачених податків тощо);

R_t - платежі по лізингу, кожний з яких сплачено в момент часу t (платежі R_t не обов'язково рівні між собою);

n_t - строк лізингу в місяцях, кварталах, роках (або загальна кількість платежів), як правило, в лізинговому контракті кількість платежів дорівнює кількості нарахувань процентів;

i_t - процентна ставка в періоді t (норма прибутковості), якщо вказана річна (t - рік) номінальна ставка i , то в формулах замість i використовується величина i / m , де m — кількість нарахувань процентів за рік.

Семінарське заняття 11

Тема 11. Операції із забезпечення фінансової стійкості банку

Питання для усного опитування та дискусії

1. Сутність фінансової стійкості банківської установи та способи її забезпечення
2. Значення фінансової стійкості банків для організації грошово-кредитних відносин
3. Система управління стабільністю банку та характеристика її елементів
4. Стратегія управління пасивами та активами банку
5. Регулювання діяльності банків для забезпечення їх фінансової стійкості
6. Обов'язкове резервування як метод підтримання фінансової стійкості банків
7. Ліквідність та платоспроможність банку

8. Загальна характеристика методів оцінювання фінансової стійкості банків та управління їх ліквідністю

Тести. *Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.*

Варіант 1.

1. Система взаємопов'язаних узагальнених показників, що відображають фінансовий стан та результати діяльності банку за звітний період, – це:

- а) платоспроможність банку;
- б) економічні нормативи НБУ;
- в) фінансова звітність банку;
- г) бізнес-план банку.

...

10. Обов'язкові резерви - це:

- а) резервний фонд, що використовується для покриття збитків від банківської діяльності;
- б) мінімальний розмір вкладу банку в центральному банку у розмірі встановленого відсотка від залучених коштів;
- в) страхові фонди, що використовуються для покриття збитків за окремими активними операціями банків;
- г) усі варіанти вірні.

...

Варіант 2.

1. Зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів чи збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення капіталу, – це:

- а) збиток банку;
- б) витрати банку;
- в) доходи банку;
- г) рентабельність банку.

...

10. Здатність (спроможність) банку своєчасно виконувати свої зобов'язання, причому не тільки з повернення вкладених коштів з виплатою встановленої плати, а й з надання кредитів, – це:

- а) платоспроможність банку;
- б) кредитоспроможність банку;
- в) ліквідність банку;
- г) рентабельність банку.

Завдання 11.1. Статутний фонд банку становить 500 млн. грн. і розподілений на 400 тис. звичайних та 100 тис. привілейованих акцій. Усі акції мають однаковий номінал. Балансовий прибуток, одержаний банком за звітний рік, становить 90 млн. грн. Податок на прибуток дорівнює 18 %. За вкладами банк встановив процентну ставку на рівні 18,5 % річних. Фіксована ставка дивідендів за привілейованими акціями встановлює на рівні 20 %. Загальними зборами акціонерів був затверджений такий порядок розподілу чистого прибутку банку: 7,5% на створення резервного фонду; 47,5% – на виплату дивідендів; решта – на створення інших фондів банку, що формуються за рахунок прибутку. Після розподілу прибутку та виплати дивідендів деякі акціонери банку мають намір продати свої прості акції, які були куплені ними раніше за номіналом. На дату реалізації акцій курсова вартість акції становила 1500 грн. Необхідно визначити:

- розмір прибутку, який буде розподілений між акціонерами;
- розмір дивідендів, що будуть виплачені за акціями;
- розмір кінцевого доходу акціонерів після продажу ними простих акцій.

Завдання 11.2. Проаналізувати індикатори фінансової стійкості банківської системи України за даними НБУ у 2018-202_ рр. Зробити відповідні висновки та пропозиції.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: стабільність банківської системи, фінансова стабільність банку, фінансова стійкість банківської системи, ліквідність банківської системи, банківська паніка, банківська криза, банкрутство банку, відкритість і прозорість банківської системи., антикризове управління банківською системою., стратегія антикризового управління банком.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- фінансова стабільність банківської системи та необхідність її забезпечення;
- фінансова стійкість банківської системи та загрози її розвитку;
- внутрішні фактори впливу на фінансову стабільність банківської системи;
- зовнішні фактори впливу на фінансову стабільність банківської системи;
- показники оцінки рівня фінансової стабільності банківської системи;
- фінансові кризи в банківській системі та ознаки їх появи;
- особливості та види антикризового управління банківською системою;
- етапи стратегічного антикризового управління банком;
- стратегії антикризового управління банком.

Розв'язування завдання 11.2. Для виконання завдання слід скористатися офіційними даними НБУ щодо індикаторів фінансової стійкості банків за посиланням: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#2fs>).

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм оволодіння матеріалом із навчальної дисципліни «Банківські операції». Виконання самостійної роботи дозволяє студентам розвивати самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опанувати практичні навички функціонування банківської системи

Самостійна робота із навчальної дисципліни «Банківські операції» складається з двох окремих завдань: письмових робіт із передбачених тем та індивідуального, обраного за відповідним варіантом. Письмова робота та індивідуальне завдання виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи навчальним планом.

Студенти виконують письмову роботу та індивідуальне завдання самостійно з одержанням необхідних консультацій від науково-педагогічного працівника протягом семестру. Форма контролю – перевірка письмових робіт та заслуховування доповіді за темою індивідуального завдання. Питання письмової роботи виносяться на підсумковий семестровий контроль.

1.4.1. Темі та питання самостійних робіт, завдання та методичні рекомендації до їх виконання

Тема 1. Основи організації діяльності банків

Питання для самостійної роботи

1. Способи, що використовуються для реорганізації банків
2. Суть і види банківських об'єднань

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення розкрити сутність способів реорганізації банків, а також охарактеризувати особливості функціонування видів банківських об'єднань.

Завдання 1.1. На основі офіційної звітності НБУ оцінити рівень консолідації в банківській системі України на основі визначення коефіцієнта концентрації (CR) для

найбільших трьох банків у банківській системі України за розмірами активів. На основі отриманих результатів зробити відповідні висновки.

Завдання 1.2. На основі показників, наведених нижче у млн. грн., побудувати умовний баланс, виділивши активи і пасиви банку:

- статутний капітал – 7500;
- нерозподілений прибуток – 557211;
- кошти в касі та на коррахунку в НБУ – 8808;
- кошти, на коррахунках в інших банках – 68607;
- залишки на поточних рахунках клієнтів банку – 40009;
- переоцінка основних засобів – 25;
- цінні папери на продаж – 7886;
- кредити та заборгованість клієнтів – 20377;
- кошти інших банків, розміщені на коррахунку банку – 40457;
- капіталізовані дивіденди – 4200;
- резерви – 839;
- довгострокові вкладення в дочірні установи – 153;
- основні засоби та нематеріальні активи – 1083;
- боргові цінні папери, емітовані банком – 1552;
- нараховані доходи до отримання – 964;
- нараховані витрати до сплати – 408;
- інші активи – 559;
- інші зобов'язання – 7128;
- вклади та строкові депозити – 450.

Розв'язування завдання 1.1.

Для виконання завдання слід скористатися офіційними даними НБУ щодо розміру активів, власного капіталу та зобов'язань трьох найбільших банків у банківській системі України (<https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#4>) та визначити коефіцієнта концентрації (CR), який показує, яку частку ринку займають найбільші його учасники й визначається так:

$$CR3 = S_1 + S_2 + S_3,$$

де S_1, S_2, S_3 - частки ринку у вигляді об'єму активів трьох найбільших банків

Частка банку за активами, власним капіталом і зобов'язаннями визначається так:

$$S_1 = \frac{\text{Активи (Власний капітал, зобов'язання) банку}}{\text{Активи (Власний капітал, зобов'язання) банківської системи загалом}} * 100\%.$$

Або $CR3 = \frac{\text{Сума активів (власного капіталу, зобов'язань) трьох найбільших банків}}{\text{Активи банківської системи}} * 100\%$

Розв'язування завдання 1.2. Для виконання завдання необхідно поділити подані показники банківської діяльності за основними елементами фінансової звітності банку (балансу): активи, зобов'язання, власний капітал, а також використати облікову формулу балансу банку: Активи = Зобов'язання + Власний капітал.

Тема 2. Операції банків з формування власного капіталу

Питання для самостійної роботи

1. Міжнародні стандарти власного капіталу банків (Базельські угоди I, II, III) та їх імплементація в Україні
2. Аналіз достатності капіталу банку
3. Методи управління банківським капіталом в Україні та в міжнародній практиці

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення розкрити сутність міжнародних стандартів власного капіталу банків (Базельських угод) а також охарактеризувати особливості аналізу достатності власного капіталу банків і методів управління банківським капіталом.

Завдання 2.1. Проаналізуйте динаміку функціонування банківської системи України за останні 5 років, розрахувавши середній розмір статутного капіталу банку, використовуючи офіційні дані НБУ: Основні показники діяльності банків (<https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>).

Тема 3. Депозитні операції банків

Питання для самостійної роботи

1. Методи ціноутворення та механізми встановлення банками ціни на депозити
2. Система гарантування вкладів фізичних осіб в Україні: проблеми та перспективи розвитку

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення розкрити особливості методи ціноутворення на банківські депозити, а також охарактеризувати проблеми та перспективи функціонування Система гарантування вкладів фізичних осіб в Україні.

Завдання 3.1. Охарактеризуйте структуру депозитного ринку України та динаміку частки 10 банків-лідерів, використовуючи статистичні матеріали таблиці «Депозити банків України» (бажано з побудовою графіків в *Excel*): [<http://bankografo.com/analiz-bankiv/bankivska-statystyka/pokazniki-diyalnostibanku-absolyutni/depoziti-bankiv-ukrayini>].

Завдання 3.2. Проаналізуйте офіційну інформацію НБУ щодо розподілу вкладів фізичних осіб та сум можливого відшкодування Фондом гарантування вкладів фізичних осіб за останні два роки та зробіть відповідні висновки. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#4>.

Тема 4. Операції банків із запозичення коштів

Питання для самостійної роботи

1. Управління запозиченими ресурсами банківських установ на мікроекономічному рівні
2. Кредитні та інші вкладення ресурсів банківських установ та їх прогнозування

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення розкрити особливості управління запозиченими ресурсами банківських установ на мікроекономічному рівні, а також охарактеризувати можливості прогнозування кредитних запозичень банків на фінансовому ринку.

Завдання 4.1. За даними НБУ (наприклад, рубрика “Банківський нагляд / Фінансова звітність банків” з офіційного сайту НБУ) провести аналіз тенденції динаміки обсягів міжбанківських кредитів і відсоткових ставок за останні 3–5 років та зробити висновок про функціонування міжбанківського кредитного ринку за посиланням: <http://bankografo.com/analiz-bankiv/bankivska-statystyka/pokazniki-diyalnostibanku-absolyutni/krediti-bankiv-ukrayini>

Тема 5. Розрахунково-касові операції банків

Питання для самостійної роботи

1. Характеристика касових операцій банків та забезпечення їх касової діяльності
2. Національна платіжна система «Український платіжний простір»

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення розкрити особливості касових операцій банків, а також охарактеризувати функціонування Національної платіжної системи «Український платіжний простір».

Завдання 5.1. Охарактеризуйте особливості функціонування Національної платіжної системи «Український платіжний простір» за посиланням: <https://bank.gov.ua/ua/payments/prostir>

Тема 6. Кредитні операції банків

Питання для самостійної роботи

1. Кредитний ризик банку та способи його мінімізації
2. Напрямки вдосконалення механізму видачі та погашення позик

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення розкрити способи мінімізації кредитного ризику банку, а також охарактеризувати напрямки вдосконалення механізму видачі та погашення позик.

Завдання 6.1. На основі даних НБУ побудуйте в *Excel* графік загального співвідношення кредитів до депозитів по банківській системі України протягом 2017-202-рр. Проаналізуйте динаміку даного показника. Що саме відображає даний індикатор? Які економічні фактори впливали на зміну співвідношення протягом заданого періоду? <http://bankografo.com/analiz-bankiv/bankivska-statystyka/>

Завдання 6.2. За даними НБУ проаналізуйте динаміку дотримання банками України нормативів кредитного ризику за останні 3-5 років та зробіть відповідні висновки. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#2>.

Завдання 6.3. Проаналізуйте на основі офіційних даних НБУ динаміку обсягів кредитних операцій вітчизняних банків за останні 3-5 років і визначте частку непрацюючих кредитів загалом по банківській системі України за посиланням: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#4>. Зробіть відповідні висновки.

Тема 7. Операції банків з цінними паперами

Питання для усного опитування та дискусії

1. Ризик і ліквідність інвестиційних операцій банків
2. Регулятивні вимоги до операцій банків з цінними паперами
3. Особливості функціонування біржового та позабіржового ринку цінних паперів в Україні

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення розкрити основні фактори ризику та ліквідності інвестиційних операцій банків; розглянути регулятивні вимоги до операцій банків з цінними паперами, а також охарактеризувати особливості функціонування біржового та позабіржового ринку цінних паперів в Україні

Завдання 7.1. Проаналізуйте розвиток первинного ринку ОВДП України за даними НБУ в розрізі щомісячної дохідності державних облігацій, результатів розміщення державних облігацій та емітентів ОВДП. Зробіть відповідні висновки та пропозиції щодо участі банків в операціях з ОВДП.

Для виконання завдання необхідно використати офіційну інформацію щодо стану первинного ринку ОВДП України в розрізі щомісячної дохідності державних облігацій, результатів їх розміщення облігацій та емітентів за посиланнями: <https://bank.gov.ua/ua/markets/primary-ovdp-chart>, а також: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#2fs>.

Тема 8. Операції банків з векселями

Питання для усного опитування та дискусії

1. Рефінансування НБУ банківських установ за допомогою векселів
2. Розвиток вексельного обігу в Україні

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи й на підставі її вивчення розкрити особливості Рефінансування НБУ банківських установ за допомогою векселів, а також охарактеризувати розвиток вексельного обігу в Україні.

Завдання 8.1. Вексель номіналом 10000 грн. із терміном погашення 11.07. 202_р. обліковано 15.05.202_р. за обліковою ставкою 9% річних. Визначте дисконт і дисконтну величину векселя.

Завдання 8.2. 20.05.202_р. проведено облік векселя з терміном погашення 19.07. 202_р. Обчисліть номінал векселя, якщо облікова ставка - 8% річних, а розмір дисконту 570 грн.

Завдання 8.3. Вексель на суму 6 тис. грн. пред'явлений до банку за півроку до строку його погашення. Банк, для визначення свого доходу, використовує облікову ставку 20% річних. Визначте величину дисконту та суму, яку має отримати власник векселя.

Завдання 8.4. При обліку векселя на суму 800 грн., до строку погашення якого залишилося 40 днів, банк виплатив пред'явнику 780 грн. Визначити облікову ставку.

Тема 9. Операції банків в іноземній валюті

Питання для усного опитування та дискусії

1. Основи фундаментального та технічного аналізу валютного ринку
2. Операції банків з банківськими металами

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення розкрити основи фундаментального та технічного аналізу валютного ринку, а також охарактеризувати особливості операції банків з банківськими металами.

Завдання 9.1. Підприємство має 1 млн. UAH, через 3 місяці потрібно EUR. Поточний курс EUR/UAH=31.3000-31.3100, форвардний курс на 3 місяці EUR/UAH=31.3150-31.3200. Відсоткова ставка по UAH на 3 місяці - 18% річних. Якою має бути беззбиткова відсоткова ставка по депозитах у EUR?

Завдання 9.2. Визначити форвардний курс USD/EUR через 1 та 3 місяці, якщо поточний курс EUR/USD =1,2956. Відсоткові ставки USD EUR: 1 місяць 5.25 - 6.50, 3 місяці 5.85- 7.00

Завдання 9.3. Поточний курс USD/EUR=0.8500, форвардний курс USD/EUR=0.8624. Відсоткові ставки USD EUR 6 місяців 10.20. Визначити рівень відсоткових ставок по депозитам у USD.

Тема 10. Нетрадиційні банківські операції та послуги

Питання для усного опитування та дискусії

1. Сутність та зміст діяльності банків з проектного фінансування
2. Розширення продуктового ряду банківських послуг в Україні

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи й на підставі її вивчення розкрити сутність та зміст діяльності банків з проектного фінансування, а також охарактеризувати необхідність і перспективи розширення продуктового ряду банківських послуг в Україні.

Завдання 10.1 В момент продажу боргу підприємство згідно договору факторингу отримало 520000 грн. Розмір оплати дебіторських рахунків на даний момент дорівнює 60%.

Строк документообороту - 20 днів, процентна ставка за короткостроковими позичками – 25% річних. Процент комісійних – 2%. Визначити загальну суму дебіторської заборгованості, плату за користування кредитом і комісійну винагороду банку за факторингову послугу.

Завдання 10.2 Дохід банку від факторингової послуги склав 2500 грн., з яких 1% - це комісійна винагорода. Визначити ставку за користування авансом, якщо загальна сума боргу - 100000 грн., розмір оплати дебіторських рахунків на даний момент – 75%, строк документообороту - 20 днів.

Тема 11. Операції із забезпечення фінансової стійкості банку

Питання для усного опитування та дискусії

1. Нагляд та контроль за фінансовою стійкістю банків
2. Режим фінансового оздоровлення банків та заходи впливу щодо забезпечення їх фінансової стійкості

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи й на підставі її вивчення розкрити особливості нагляду та контролю за фінансовою стійкістю банків, а також охарактеризувати режим фінансового оздоровлення банків та заходи впливу щодо забезпечення їх фінансової стійкості.

Завдання 11.1. Проаналізуйте Звіт про фінансову стабільність банківської системи України у звітному році за офіційними даними НБУ: <https://bank.gov.ua/ua/stability/report>.

1.4.2. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання студентів денної форми навчання за тематикою навчальної дисципліни «Банківські операції» виконується у вигляді науково-аналітичної роботи у межах годин, відведених для самостійної роботи.

Тема індивідуального завдання обирається студентом добровільно з наведеного нижче переліку та закріплюється за ним науково-педагогічним працівником на початку семестру. Вибір однакової теми реферату в рамках однієї академічної групи не допускається.

Індивідуальне завдання є самостійним виконанням науковим дослідженням певної проблеми, яке відповідає науковим принципам, має певну структуру, містить результат власного пошуку та обґрунтовані висновки. Мита написання: вміння пов'язати теоретичні знання з практикою, розвинути аналітичні навички роботи з практичними матеріалами діяльності підприємств, навчитися формувати змістовні висновки для прийняття управлінських рішень. Необхідним під час написання реферату є використання актуальної бібліографії та вітчизняної наукової думки щодо поставлених проблем.

Підготовка ІНДЗ у такій формі передбачає:

- підбір та опрацювання літератури за темою наукової роботи;
- виконання аналітичного завдання;
- виклад основних ідей та пропозицій авторів;
- презентація та захист ІНДЗ відбувається під час проведення консультацій з навчальної дисципліни (виступ до 8 хвилин).

Форма контролю – перевірка правильності виконання ІНДЗ із врахуванням самостійності, творчості, правильності розрахунків і вмінням захистити результати дослідження. Захист (до 8 хвилин) за темою наукової роботи відбувається під час проведення консультацій з навчальної дисципліни «Банківські операції».

Результати виконаної роботи студентами можуть публікуватись у вітчизняному чи закордонному науковому виданні у формі статті, доповідатись на міжнародній, закордонній, всеукраїнській чи університетській конференціях з публікацією або без публікації тез, за що студенти одержують додаткові бали.

Оформлення самостійної роботи здійснюється відповідно до загальних вимог, що висуваються до наукових робіт, згідно з ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення».

Обсяг основної частини роботи складає до 15 сторінок тексту формату А4, розмір шрифту – 14 кегль, міжрядковий інтервал – 1,5. Кожна сторінка обмежується полями: зліва - 30 мм, справа - 10 мм, зверху - 20 мм, знизу - 20 мм. Нумерація сторінок проставляється у правому верхньому куті, починаючи зі змісту роботи. Титульний аркуш вважається першою сторінкою і номер на ньому не ставиться.

1.4.3. Тематика індивідуального завдання

1. Суть і види банків.
2. Порядок реєстрації банку в Україні. Створення та державна реєстрація банків.
3. Ліцензування діяльності банків. Банківська ліцензія.
4. Управління банком. Органи управління та контролю банку.
5. Сутність і класифікація банківських операцій.
6. Організаційна структура банку.
7. Банківські ресурси, їхні види та класифікація.
8. Суть та види власного капіталу банку
9. Статутний капітал, резервний та інші фонди банку, нерозподілений прибуток банку.
10. Операції банків із залучення коштів.
11. Процентна політика банків щодо залучення вкладів (депозитів).
12. Операції банків із позичення коштів.
13. Нормативи капіталу банку.
14. Класифікація банківських кредитів.
15. Принципи й умови кредитування.
16. Оцінка кредитоспроможності позичальника.
17. Форми забезпечення повернення банківських позичок.
18. Кредитний ризик: визначення і мінімізація втрат.
19. Ціна банківського кредиту.
20. Процес банківського кредитування.
21. Методи управління проблемними кредитами банків.
22. Нормативи кредитного ризику банку.
23. Позички під заставу цінних паперів.
24. Особливості кредитування у формі овердрафту.
25. Споживчі кредити банку.
26. Іпотечний кредит.
27. Факторинг та форфейтинг.
28. Лізингові операції банку.
29. Загальна характеристика діяльності банків на фондовому ринку.
30. Емісія банком інших паперів.
31. Інвестиційні операції банків із цінними паперами.
32. Заставні операції банків із цінними паперами.
33. Професійна діяльність банків на фондовому ринку.
34. Нормативи інвестування банку
35. Основи організації банківських операцій в іноземній валюті. Поняття та особливості правового регулювання операцій банків в іноземній валюті.
36. Торговельні операції банків в іноземній валюті. Форми міжнародних розрахунків: банківський переказ, інкасо, документарний акредитив.
37. Неторговельні операції банків в іноземній валюті. Порядок організації, здійснення та з проведення валютно-обмінних операцій з готівковою іноземною валютою на території України для уповноважених банків.
38. Операції банків із торгівлі іноземною валютою на міжбанківському ринку. Сутність, функції та учасники міжбанківського валютного ринку. Поняття та види валютної позиції банку.
39. Валютні операції. Касові торговельні угоди типу тод, том спот. Строкові торговельні валютні операції: форвардні угоди, валютні ф'ючерси, валютні опціони, валютні угоди «своп», валютний арбітраж: види і техніка здійснення.

40. Загальна характеристика та види банківських послуг.
41. Гарантійні послуги банків.
42. Посередницькі, консультаційні та інформаційні послуги банку
43. Довірчі послуги банків.
44. Послуги щодо зберігання цінностей у банку.
45. Операції з дорогоцінними металами та дорогоцінним камінням банку
46. Фінансовий інжиніринг.
47. Економічні нормативи регулювання діяльності банків.
48. Формування резервів для покриття можливих втрат банку від активних операцій.
49. Сутність фінансової стійкості комерційного банку та способи її забезпечення. Ліквідність та платоспроможність банку. Управління банківськими ризиками.
50. Фінансові звіти банку та оцінка його діяльності. Прибутковість банку: поняття та оцінка. Засоби підвищення прибутковості.

1.5. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену з виконанням тестових завдань і розв'язуванням задач за темами навчальної дисципліни.

1.5.1. Питання для підсумкового контролю

1. Суть, види та функції банків у ринковій економіці
2. Порядок створення і реєстрації банків в Україні
3. Організаційна структура та управління банком
4. Загальна характеристика банківських операцій
5. Економічна характеристика та склад ресурсів комерційного банку
6. Банківський капітал та його внутрішня структура
7. Порядок формування основних складових власного капіталу банку
8. Джерела поповнення власного капіталу банків
9. Залучені ресурси банку, операції, пов'язані з їх формуванням
10. Економічний зміст депозитних операцій, їх класифікація та загальна характеристика
11. Система гарантування вкладів населення в банках
12. Депозитна політика банків щодо залучення вкладів
13. Поняття та класифікація запозичених ресурсів банків
14. Суть та значення міжбанківського кредитування при формуванні запозичених ресурсів
15. Особливості емісії банком власних боргових зобов'язань
16. Загальні основи організації безготівкових розрахунків і участь банків
17. Кореспондентські відносини та міжбанківські розрахунки
18. Структурна побудова та принципи функціонування системи електронних платежів (СЕП)
19. Розрахунки з використанням банківських платіжних карток
20. Кредитна політика комерційного банку
21. Класифікація банківських позичок та сучасні види кредитів
22. Кредитний механізм та основні етапи банківського кредитування
23. Особливості надання та погашення окремих видів кредитів
24. Загальна характеристика діяльності банків на фондовому ринку
25. Емісійна діяльність банків на фондовому ринку
26. Інвестиційні операції банків із цінними паперами
27. Професійна діяльність банків на фондовому ринку
28. Характеристика та види векселів
29. Класифікація операцій банку в сфері вексельного обігу
30. Рефінансування НБУ банківських установ за допомогою векселів
31. Інкасування та доміціляція векселів

32. Основні умови, принципи та порядок здійснення валютних операцій банками
33. Загальна характеристика видів валютних операцій банків
34. Торговельні операції банків в іноземній валюті
35. Неторговельні операції банків в іноземній валюті
36. Операції банків в іноземній валюті на міжбанківському ринку
37. Сутність та класифікація банківських послуг
38. Види нетрадиційних банківських операцій та послуг
39. Характеристика надання окремих видів банківських послуг
40. Сутність фінансової стійкості банку та способи її забезпечення
41. Система управління стабільністю банку та характеристика її елементів
42. Загальна характеристика методів оцінювання фінансової стійкості банків та управління їх ліквідністю
43. Нагляд та контроль за фінансовою стійкістю банків
44. Способи, що використовуються для реорганізації банків
45. Суть і види банківських об'єднань
46. Аналіз достатності капіталу банку
47. Методи управління банківським капіталом в Україні та в міжнародній практиці
48. Методи ціноутворення та механізми встановлення банками ціни на депозити
49. Система гарантування вкладів фізичних осіб в Україні: проблеми та перспективи розвитку
50. Управління запозиченими ресурсами банківських установ на мікроекономічному рівні
51. Характеристика касових операцій банків та забезпечення їх касової діяльності
52. Національна платіжна система «Український платіжний простір»
53. Кредитний ризик банку та способи його мінімізації
54. Напрямки вдосконалення механізму видачі та погашення позик
55. Ризик і ліквідність інвестиційних операцій банків
56. Регулятивні вимоги до операцій банків з цінними паперами
57. Рефінансування НБУ банківських установ за допомогою векселів
58. Операції банків з банківськими металами
59. Сутність та зміст діяльності банків з проектного фінансування
60. Розширення продуктового ряду банківських послуг в Україні

1.5.2. Структура екзаменаційного білета

1. Порядок формування основних складових власного капіталу банку
2. Неторговельні операції банків в іноземній валюті
3. *Тестові завдання*
Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них:
- 3.1. Зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів чи збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення капіталу, – це:
  - а) збиток банку;
  - б) витрати банку;
  - в) доходи банку;
  - г) рентабельність банку.
- ...
- 3.10. Депозитна ставка банку – це...
  - а) компенсацією банку за надання тимчасово вільних коштів протягом певного періоду часу клієнтам;
  - б) компенсацією власнику тимчасово вільних коштів за їх використання протягом певного періоду часу;
  - в) вартість ресурсів, що позичені банком в інших банків;
  - г) вартість ресурсів, що позичені банком в НБУ.

4. Задача. Великий банк, що класифікується як системно важливий для даної банківської системи залучає депозити за середньою процентною ставкою 12% річних.

Невеликий регіональний банк сплачує за депозитами в середньому 10% річних. Обсяг депозитного портфеля великого банку складає 10 млрд. гр. од., а регіонального банку – 1 млрд. гр. од.

Визначте чистий прибуток в розрахунку на 1 гр. од. депозитів, який отримує великий банк за рахунок того, що він є системно важливим. Вкажіть, у якому розмірі чистий прибуток великого банку перевищує чистий прибуток регіонального банку за умови, що їх валовий дохід однаковий і вони несуть однакові витрати

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентами під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 1 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол №14).

З навчальної дисципліни «Банківські операції» для денної форми навчання студентів передбачено проведення 10 лекційних занять. Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Розподіл балів для лекцій з навчальної дисципліни «Банківські операції»

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій/балів									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Денна	10	1,0	2,0	3,0	4,0	5,0	6,0	7,0	8,0	9,0	10,0

2.3. З навчальної дисципліни «Банківські операції» для студентів за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» денної форми навчання передбачено проведення 10 семінарських занять. За результатами семінарського заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття. Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в ХУУП імені Леоніда Юзькова (затвердженого 29.05. 2017р., протокол №14).

2.4. Обсяг балів за самостійну роботу з навчальної дисципліни «Банківські операції» для студентів розподіляється пропорційно за виконання 10 письмових робіт (1 письмова робота по кожній темі). Залежно від їх обсягу та складності, студент може одержати не більше 10 балів.

За індивідуальне аналітичне завдання виконане за обраним варіантом роботи студент денної форми навчання може одержати максимально 10 балів. Перерозподіл балів, в межах максимально можливої кількості їх одержання за виконану самостійну роботу, наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Розподіл балів для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Банківські операції»

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер теми / кількість балів										Разом балів
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1.	Максимальна кількість балів за одну письмову роботу з відповідної теми	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	10,0
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне аналітичне завдання	10,0										
*	Усього балів	20,0										

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену з навчальної дисципліни «Банківські операції», студент денної форми навчання може максимально одержати 30 балів. Шкала визначення кількості балів та критерії оцінювання знань слухачів магістратури за результатами семестрового контролю, подана у табл. 4.6 підпункту 4.5.1 в ХУУП імені Леоніда Юзькова (затвердженого 29.05.2017р., протокол №14).

Перерозподіл балів, в межах максимально можливого одержання їх кількості за надані слухачами магістратури відповіді в усній та письмовій формі відповідно на питання та задачі і тестові завдання екзаменаційного білета, наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Розподіл балів для семестрового контролю з навчальної дисципліни «Банківські операції»

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер питань екзаменаційного білета				Разом балів
		1	2	3	4	
1.	Максимальна кількість балів за усну відповідь на питання	5,0	5,0	-	-	10,0
2.	Максимальна кількість балів за розв'язання задачі білета	-	-	10,0	-	10,0
3.	Максимальна кількість балів за письмову відповідь тесту	-	-	-	10,0	10
*	Усього балів	5,0	5,0	10,0	10,0	30,0

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Банківська діяльність: навч. посібник / З. Б. Живко, О. П. Просович, М. І. Копитко та ін.; за ред. З. Б. Живко. – К. : Алерта, 2012. – 248 с.
  2. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / Р. Р. Коцовська, О. П. Павлишин, Л. М. Хміль ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. - К. : УБС НБУ : Знання, 2010. - 390 с.
  3. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [О. О. Папаїка та ін.] ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. - Донецьк : [ДонНУЕТ], 2010. - 460 с.
  4. Банківські операції [Текст] : практ. посіб. / О. Я. Стойко ; Житомир. нац. агрокол. ун-т. - Житомир : ЖНАЕУ, 2016. - 127 с.
  5. Банківські операції [Текст] : навч. посібник / І. Г. Скоморович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : Магнолія 2006, 2010. - 481 с.
  6. Банківські операції [Текст] : зб. практ. завдань / уклад.: О. М. Гладчук, О. Ю. Антохова ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2018. - 199 с.
  7. Банківські операції [Текст] : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / [А. М. Мороз та ін.] ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2010. - 303 с.
  8. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. напряму 6.030508 "Фінанси та кредит" / Ковальчук К. Ф. [та ін.]. - Д. : ІМА-прес, 2010. - 214, [2] с.
  9. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. спец. всіх форм навчання / О. М. Петрук, С. З. Мошенський, О. С. Новак ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Петрука ; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир : ЖДТУ, 2011. - 566 с.
  10. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / О. Т. Левандівський, П. Е. Деметер. - К. : Знання, 2012. - 463 с.
  11. Банківські операції [Текст] : [навч. посіб.] / Кіровоград. нац. техн. ун-т ; [уклад.]: В. П. Кравченко, Л. М. Фільштейн. - Кіровоград : РВЛ КНТУ, 2012. - 334 с.
  12. Банківські операції [Текст] : підручник / І. Г. Скоморович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. - 531 с.
  13. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. аграр. вищ. навч. закл. I-II рівнів акредитації зі спец. 5.030801 "Фінанси і кредит" / уклад. Л. А. Сковира. - К. : Аграрна освіта, 2010. - 370 с.
  14. Банківські операції [Текст] : практ. посіб. / О. Я. Стойко ; Житомир. нац. агрокол. ун-т. - Житомир : ЖНАЕУ, 2016. - 127 с.
- Основні технології операцій банку [Текст] : навч. посіб. для самост. роботи з опанування курсу "Бухгалтерський облік у банках" / В. І. Ганін, В. В. Соляр ; Харків. торг.-екон. ін-т КНТЕУ. - Харків : Панов А. М., 2016. - 123 с.
15. Прасолова С.П. Банківські операції: навч. посіб. / С.П.Прасолова. –К.: Центр навчальної літератури, 2013 –568с.

Тема 2

1. Банківські операції [Текст] : практ. посіб. / О. Я. Стойко ; Житомир. нац. агрокол. ун-т. - Житомир : ЖНАЕУ, 2016. - 127 с.
2. Банківські операції [Текст] : навч. посібник / І. Г. Скоморович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : Магнолія 2006, 2010. - 481 с.
3. Банківські операції [Текст] : зб. практ. завдань / уклад.: О. М. Гладчук, О. Ю. Антохова ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2018. - 199 с.
4. Банківські операції [Текст] : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / [А. М. Мороз та ін.] ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2010. - 303 с.
5. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. напряму 6.030508 "Фінанси та кредит" / Ковальчук К. Ф. [та ін.]. - Д. : ІМА-прес, 2010. - 214, [2] с.

6. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. спец. всіх форм навчання / О. М. Петрук, С. З. Мошенський, О. С. Новак ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Петрука ; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир : ЖДТУ, 2011. - 566 с.
7. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / О. Т. Левандівський, П. Е. Деметер. - К. : Знання, 2012. - 463 с.
8. Банківські операції [Текст] : [навч. посіб.] / Кіровогр. нац. техн. ун-т ; [уклад.]: В. П. Кравченко, Л. М. Фільштейн. - Кіровоград : РВЛ КНТУ, 2012. - 334 с.
9. Банківські операції [Текст] : підручник / І. Г. Скоморович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. - 531 с.
10. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. аграр. вищ. навч. закл. I-II рівнів акредитації зі спец. 5.030801 "Фінанси і кредит" / уклад. Л. А. Сковира. - К.: Аграрна освіта, 2010. - 370 с.
11. Банківські операції [Текст] : підручник / М. І. Крупка, Є. М. Андрущак, Н. Г. Пайтра ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. - 311 с.
12. Банківські операції [Текст] : практ. посіб. / О. Я. Стойко ; Житомир. нац. агрокол. ун-т. - Житомир : ЖНАЕУ, 2016. - 127 с.
13. Банківська справа [Текст] : навч. посіб. з дисципліни "Банківська справа" для студ. за напрямом підготов. 6.090504 "Мережі та системи поштового зв'язку". Модуль 1. Основні засади та інструменти функціонування банків. Модуль 2. Послуги та операції банків. Фінансові послуги у поштовому зв'язку / [Князева О. А. та ін. ; за заг. ред. Князевої О. А.] ; Одес. нац. акад. зв'язку ім. О. С. Попова, Каф. економіки п-ва та корпорат. упр. - О. : ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2012. - 219 с.
14. Банківська справа [Текст] : навч. посіб. / Н. Р. Швець ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2012. - 247 с.
15. Банківська справа [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Лютий І. О. та ін. ; за заг. ред. І. О. Лютого] ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К. : Київський університет, 2009. 383 с.
16. Банківська справа [Текст] : термінол. словн. / Анатолій Загородній, Геннадій Вознюк; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2010. 506 с.

Тема 3

1. Банківська система. Банківські операції [Текст] : тест. завдання / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича ; уклад.: Н. Р. Швець, І. Я. Ткачук, О. М. Крупей. - Чернівці : Рута, 2015. - 91 с..
2. Банківські операції [Текст] : підручник / І. Г. Скоморович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. - 531 с.
3. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. аграр. вищ. навч. закл. I-II рівнів акредитації зі спец. 5.030801 "Фінанси і кредит" / уклад. Л. А. Сковира. - К.: Аграрна освіта, 2010. - 370 с.
4. Банківські операції [Текст] : підручник / М. І. Крупка, Є. М. Андрущак, Н. Г. Пайтра ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. - 311 с.
5. Банківські операції [Текст] : практ. посіб. / О. Я. Стойко ; Житомир. нац. агрокол. ун-т. - Житомир : ЖНАЕУ, 2016. - 127 с.
6. Банківська справа [Текст] : навч. посіб. / Л. Л. Калініченко, Н. М. Островерх ; Укр. держ. акад. залізн. трансп. - Х. : [УкрДАЗТ], 2010. - 138 с.
7. Вступ до фаху "Фінанси, банківська справа та страхування" [Текст] : навч. посіб. / Л. О. Шкварчук. - Львів : Простір-М, 2019. - 230 с.
8. Гроші та банківська справа [Текст] : навч. посіб. / С. В. Осадчук ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр. - О. : ОРІДУ НАДУ, 2011. - 156 с.
9. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни "Операції банківських і небанківських кредитних установ"; Держ. вищ. навч. закл. "Криворіз. нац. ун-т", Криворіз. екон. ін-т. -Кривий Ріг : Чернявський Д. О. [вид.], 2013. 242 с.
10. Спіфанов А. О. Операції комерційних банків : навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. 523 с.
11. Коцовська Р.Р. Банківські операції : навч. посіб. К. : УБС НБУ : Знання, 2010. 390 с.
12. Міщенко В.І. Банківські операції: підруч. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2007.796 с.

13. Основні технології операцій банку [Текст] : навч. посіб. для самот. роботи з опанування курсу "Бухгалтерський облік у банках" / В. І. Ганін, В. В. Соляр ; Харків. торг.-екон. ін-т КНТЕУ. - Харків : Панов А. М., 2016. 123 с.
14. Прасолова С.П. Банківські операції: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2013 568с.
15. Сенищ П.М. Банківська діяльність в системі державної політики економічного зростання України: теорія та досвід [Текст] : монографія / П. М. Сенищ ; ДВНЗ "Ун-т банк. справи". Львів : Растр-7, 2016. - 402, [5] с.
16. Система контролю банківської діяльності в Україні: теорія та практика. монографія / О. І. Скаско ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи, Львів. ін-т банк. справи Л. : Тріада плюс, 2012. - 306 с.
17. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності [Текст] : монографія; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Дзюблюка ; Терноп. нац. екон. ун-т, Каф. банк. справи. Тернопіль : Осадца Ю. В. [вид.], 2017. 297 с.

Тема 4

1. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; за ред. А. М. Герасимовича. К.: КНЕУ, 2009. 600с.
2. Банківська діяльність: навч. посібник / З. Б. Живко, О. П. Просович, М. І. Копитко та ін.; за ред. З. Б. Живко. К. : Алерта, 2012. 248 с.
3. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / Р. Р. Коцовська, О. П. Павлишин, Л. М. Хміль ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. К. : УБС НБУ : Знання, 2010. 390 с.
4. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [О. О. Папаїка та ін.] ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. Донецьк : [ДонНУЕТ], 2010. - 460 с.
5. Банківські операції [Текст] : практ. посіб. / О. Я. Стойко ; Житомир. нац. агрокол. ун-т. - Житомир : ЖНАЕУ, 2016. - 127 с.
6. Банківські операції [Текст] : навч. посібник / І. Г. Скоморович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : Магнолія 2006, 2010. 481 с.
7. Банківські операції [Текст] : зб. практ. завдань / уклад.: О. М. Гладчук, О. Ю. Антохова ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Рута, 2018. - 199 с.
8. Банківські операції [Текст] : навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисципліни / [А. М. Мороз та ін.] ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". К. : КНЕУ, 2010. - 303 с.
9. Банківська справа [Текст] : навч. посіб. / Н. Р. Швець ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Рута, 2012. 247 с.
10. Банківська справа [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Лютий І. О. та ін. ; за заг. ред. І. О. Лютого] ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К. : Київський університет, 2009. 383 с.
11. Банківська справа [Текст] : термінол. словн. / Анатолій Загородній, Геннадій Вознюк ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2010. - 506 с.
12. Банківська справа [Текст] : навч. посіб. / Л. Л. Калініченко, Н. М. Островерх ; Укр. держ. акад. залізн. трансп. Х. : [УкрДАЗТ], 2010. - 138 с.
13. Вступ до фаху "Фінанси, банківська справа та страхування" [Текст] : навч. посіб. Львів : Простір-М, 2019. 230 с.
14. Сенищ П.М. Банківська діяльність в системі державної політики економічного зростання України: теорія та досвід [Текст] : монографія; ДВНЗ "Ун-т банк. справи". Львів : Растр-7, 2016. 402, [5] с.
15. Система контролю банківської діяльності в Україні: теорія та практика [Текст]: монографія / О. І. Скаско ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи, Львів. ін-т банк. справи Л.: Тріада плюс, 2012. 306 с.
16. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності [Текст] : монографія /; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Дзюблюка ; Терноп. нац. екон. ун-т, Каф. банк. справи. Тернопіль : Осадца Ю. В. [вид.], 2017. 297 с.

Тема 5

1. Актуальні питання розвитку банківської системи України [Текст] : зб. наук. пр. / [Береславська О. І. та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. І. Береславської ; Ун-т держ. фіскал. служби України, Каф. банк. справи та фінанс. моніторингу. Ірпінь : Університет ДФС України, 2016. 240 с.
2. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; за ред. А. М. Герасимовича. –К.: КНЕУ, 2009. – 600с.
3. Банківська діяльність: навч. посібник / З. Б. Живко, О. П. Просович, М. І. Копитко та ін.; за ред. З. Б. Живко. – К. : Алерта, 2012. – 248 с.
4. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / Р. Р. Коцовська, О. П. Павлишин, Л. М. Хміль ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. - К. : УБС НБУ : Знання, 2010. - 390 с.
5. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [О. О. Папаїка та ін.] ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. - Донецьк : [ДонНУЕТ], 2010. - 460 с.
6. Банківські операції [Текст] : практ. посіб. / О. Я. Стойко ; Житомир. нац. агроєкол. ун-т. - Житомир : ЖНАЕУ, 2016. - 127 с.
7. Дилінгові операції комерційних банків [Текст] : лаб. практикум / Шило С. Г., Щербак Г. В.; Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця. - Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. - 235 с.
8. Облік, аналіз та аудит операцій з платіжними картками в банківських установах [Текст] : монографія / С. П. Заднепровська (Поліщук), І. М. Парасій-Вергуненко ; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - Київ : КНЕУ, 2016. - 303 с.
9. Сенищ П.М. Банківська діяльність в системі державної політики економічного зростання України: теорія та досвід [Текст] : монографія / П. М. Сенищ ; ДВНЗ "Ун-т банк. справи". - Львів : Растр-7, 2016. - 402, [5] с.
10. Система контролю банківської діяльності в Україні: теорія та практика [Текст] : монографія / О. І. Скаско ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи, Львів. ін-т банк. справи . - Л. : Тріада плюс, 2012. - 306 с.
11. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності [Текст] : монографія / [О. В. Дзюблюк та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Дзюблюка ; Терноп. нац. екон. ун-т, Каф. банк. справи. - Тернопіль : Осадца Ю. В. [вид.], 2017. - 297 с.
12. Управління ризиками банків [Текст] : монографія : у 2 т. / [А. О. Єпіфанов та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. - Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", Т. 1 : Управління ризиками базових банківських операцій. - 2012. – 282с.
13. Шахрайство на фінансовому ринку [Текст] : практ. посіб. з протидії / [за ред. В. Фещенка]. - [К.] : Укр. агентство фін. розв., [2011]. - 422 с.

Тема 6

1. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. напряму 6.030508 "Фінанси та кредит" / Ковальчук К. Ф. [та ін.]. - Д. : ІМА-прес, 2010. - 214, [2] с.
2. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. спец. всіх форм навчання / О. М. Петрук, С. З. Мошенський, О. С. Новак ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Петрука ; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир : ЖДТУ, 2011. - 566 с.
3. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / О. Т. Левандівський, П. Е. Деметер. - К. : Знання, 2012. - 463 с.
4. Банківські операції [Текст] : [навч. посіб.] / Кіровогр. нац. техн. ун-т ; [уклад.]: В. П. Кравченко, Л. М. Фільштейн. - Кіровоград : РВЛ КНТУ, 2012. - 334 с.
5. Банківські операції [Текст] : підручник / І. Г. Скоморович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. - 531 с.

6. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. аграр. вищ. навч. закл. I-II рівнів акредитації зі спец. 5.030801 "Фінанси і кредит" / уклад. Л. А. Сковири. К.: Аграрна освіта, 2010. 370 с.
7. Банківські операції [Текст] : підручник / М. І. Крупка, Є. М. Андрущак, Н. Г. Пайтра ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. 311 с.
8. Банківські операції [Текст] : практич. посіб. / О. Я. Стойко ; Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир : ЖНАЕУ, 2016. 127 с.
9. Банківська справа [Текст] : навч. посіб. з дисципліни "Банківська справа" для студ. за напрямом підготов. 6.090504 "Мережі та системи поштового зв'язку". Модуль 1. Основні засади та інструменти функціонування банків. Модуль 2. Послуги та операції банків. Фінансові послуги у поштовому зв'язку / [Князева О. А. та ін. ; за заг. ред. Князевої О. А.] ; Одес. нац. акад. зв'язку ім. О. С. Попова, Каф. економіки п-ва та корпорат. упр. О. : ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2012. -219 с.
10. Банківська справа [Текст] : навч. посіб. / Н. Р. Швець ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2012. 247 с.
11. Банківська справа [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Лютий І. О. та ін. ; за заг. ред. І. О. Лютого] ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К. : Київський університет, 2009. 383 с.
12. Банківська справа [Текст] : термінол. словн. / Анатолій Загородній, Геннадій Вознюк ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2010. 506 с.
13. Банківська справа [Текст] : навч. посіб. / Л. Л. Калініченко, Н. М. Островерх ; Укр. держ. акад. залізн. трансп. Х. : [УкрДАЗТ], 2010. 138 с.
14. Гроші та банківська справа [Текст] : навч. посіб. / С. В. Осадчук ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр. О. : ОРІДУ НАДУ, 2011. 156 с.
15. Єпіфанов А. О. Операції комерційних банків : навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. –523 с.
16. Коцовська Р.Р. Банківські операції : навч. посіб. / Р.Р.Коцовська, О. П. Павлишин, Л. М. Хміль. К. : УБС НБУ : Знання, 2010. 390 с.

Тема 7

1. Банківська діяльність: навч. посібник / З. Б. Живко, О. П. Просович, М. І. Копитко та ін.; за ред. З. Б. Живко. – К. : Алерта, 2012. – 248 с.
2. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / Р. Р. Коцовська, О. П. Павлишин, Л. М. Хміль ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. - К. : УБС НБУ : Знання, 2010. - 390 с.
3. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [О. О. Папаїка та ін.] ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. - Донецьк : [ДонНУЕТ], 2010. - 460 с.
4. Банківські операції [Текст] : практич. посіб. / О. Я. Стойко ; Житомир. нац. агрокол. ун-т. - Житомир : ЖНАЕУ, 2016. - 127 с.
5. Банківські операції [Текст] : навч. посібник / І. Г. Скоморович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : Магнолія 2006, 2010. - 481 с.
6. Банківські операції [Текст] : зб. практич. завдань / уклад.: О. М. Гладчук, О. Ю. Антохова ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2018. - 199 с.
7. Банківські операції [Текст] : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / [А. М. Мороз та ін.] ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2010. - 303 с.
8. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. напряму 6.030508 "Фінанси та кредит" / Ковальчук К. Ф. [та ін.]. - Д. : ІМА-прес, 2010. - 214, [2] с.
9. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. спец. всіх форм навчання / О. М. Петрук, С. З. Мошенський, О. С. Новак ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Петрука ; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир : ЖДТУ, 2011. - 566 с.
10. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / О. Т. Левандівський, П. Е. Деметер. - К. : Знання, 2012. - 463 с.
11. Банківські операції [Текст] : [навч. посіб.] / Кіровоград. нац. техн. ун-т ; [уклад.]: В. П. Кравченко, Л. М. Фільштейн. - Кіровоград : РВЛ КНТУ, 2012. - 334 с.

12. Банківські операції [Текст] : підручник / І. Г. Скоморович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. - 531 с.
13. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. аграр. вищ. навч. закл. I-II рівнів акредитації зі спец. 5.030801 "Фінанси і кредит" / уклад. Л. А. Сковира. - К. : Аграрна освіта, 2010. - 370 с.
14. Банківські операції [Текст] : підручник / М. І. Крупка, Є. М. Андрущак, Н. Г. Пайтра ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. - 311 с.
16. Банківські операції [Текст] : практ. посіб. / О. Я. Стойко ; Житомир. нац. агрокол. ун-т. - Житомир : ЖНАЕУ, 2016. - 127 с.
17. Шляхи поліпшення кредитних, інвестиційних операцій банків та їхньої роботи з цінними паперами [Текст] : [монографія] / В. Крючков ; Укр. акад. наук, Від-ня економіки і упр. - К. : Фенікс, 2010. - 168 с.

Тема 8

1. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; за ред. А. М. Герасимовича. - К.: КНЕУ, 2009. - 600с.
2. Банківська діяльність: навч. посібник / З. Б. Живко, О. П. Просович, М. І. Копитко та ін.; за ред. З. Б. Живко. - К. : Алерта, 2012. - 248 с.
3. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / Р. Р. Коцовська, О. П. Павлишин, Л. М. Хміль ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. - К. : УБС НБУ : Знання, 2010. - 390 с.
4. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [О. О. Папаїка та ін.] ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. - Донецьк : [ДонНУЕТ], 2010. - 460 с.
5. Банківські операції [Текст] : практ. посіб. / О. Я. Стойко ; Житомир. нац. агрокол. ун-т. - Житомир : ЖНАЕУ, 2016. - 127 с.
6. Банківські операції [Текст] : навч. посібник / І. Г. Скоморович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : Магнолія 2006, 2010. - 481 с.
7. Банківські операції [Текст] : зб. практ. завдань / уклад.: О. М. Гладчук, О. Ю. Антохова ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2018. - 199 с.
8. Банківські операції [Текст] : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / [А. М. Мороз та ін.] ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2010. - 303 с.
9. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. напряму 6.030508 "Фінанси та кредит" / Ковальчук К. Ф. [та ін.]. - Д. : ІМА-прес, 2010. - 214, [2] с.
10. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. спец. всіх форм навчання / О. М. Петрук, С. З. Мошенський, О. С. Новак ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Петрука ; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир : ЖДТУ, 2011. - 566 с.
11. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / О. Т. Левандівський, П. Е. Деметер. - К. : Знання, 2012. - 463 с.
12. Банківські операції [Текст] : [навч. посіб.] / Кіровоград. нац. техн. ун-т ; [уклад.]: В. П. Кравченко, Л. М. Фільштейн. - Кіровоград : РВЛ КНТУ, 2012. - 334 с.
13. Банківські операції [Текст] : підручник / І. Г. Скоморович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. - 531 с.
14. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. аграр. вищ. навч. закл. I-II рівнів акредитації зі спец. 5.030801 "Фінанси і кредит" / уклад. Л. А. Сковира. - К.: Аграрна освіта, 2010. - 370 с.
15. Банківська система. Банківські операції [Текст] : тест. завдання / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича ; уклад.: Н. Р. Швець, І. Я. Ткачук, О. М. Крупей. Чернівці : Рута, 2015. - 91 с..
16. Банківська безпека держави в умовах розвитку інформаційної економіки (трансформації банківських операцій) [Текст] : [монографія] / Д. М. Гладких ; Нац. ін-т стратег. дослідж. - Київ : НУОУ, 2019. - 392 с.

17. Шляхи поліпшення кредитних, інвестиційних операцій банків та їхньої роботи з цінними паперами [Текст] : [монографія] / В. Крючков ; Укр. акад. наук, Від-ня економіки і упр. - К. : Фенікс, 2010. - 168 с.

Тема 9

1. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. спец. всіх форм навчання / О. М. Петрук, С. З. Мошенський, О. С. Новак ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Петрука ; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир : ЖДТУ, 2011. - 566 с.
2. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / О. Т. Левандівський, П. Е. Деметер. - К. : Знання, 2012. - 463 с.
3. Банківські операції [Текст] : [навч. посіб.] / Кіровогр. нац. техн. ун-т ; [уклад.]: В. П. Кравченко, Л. М. Фільштейн. - Кіровоград : РВЛ КНТУ, 2012. - 334 с.
4. Банківські операції [Текст] : підручник / І. Г. Скоморович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. - 531 с.
- Банківська справа [Текст] : навч. посіб. / Н. Р. Швець ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2012. - 247 с.
5. Банківська справа [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Лютий І. О. та ін. ; за заг. ред. І. О. Лютого] ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - К. : Київський університет, 2009. - 383 с.
6. Банківська справа [Текст] : термінол. словн. / Анатолій Загородній, Геннадій Вознюк ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2010. - 506 с.
7. Банківська справа [Текст] : навч. посіб. / Л. Л. Калініченко, Н. М. Островерх ; Укр. держ. акад. залізн. трансп. - Х. : [УкрДАЗТ], 2010. - 138 с.
8. Вступ до фаху "Фінанси, банківська справа та страхування" [Текст] : навч. посіб. / Л. О. Шкварчук. - Львів : Простір-М, 2019. - 230 с.
9. Гроші та банківська справа [Текст] : навч. посіб. / С. В. Осадчук ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр. - О. : ОРІДУ НАДУ, 2011. - 156 с.
10. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни "Операції банківських і небанківських кредитних установ" [Текст] / [Архипенко С. В. та ін.] ; Держ. вищ. навч. закл. "Криворіз. нац. ун-т", Криворіз. екон. ін-т. - Кривий Ріг : Чернявський Д. О. [вид.], 2013. - 242 с.
11. Єпіфанов А. О. Операції комерційних банків : навч. посіб. / А.О.Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало –Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. –523 с.
12. Коцовська Р.Р. Банківські операції : навч. посіб. / Р.Р.Коцовська, О. П. Павлишин, Л. М. Хміль. –К. : УБС НБУ : Знання, 2010. –390 с.
13. Міщенко В.І. Банківські операції: підруч./ В.І. Міщенко, Н.Г.Слав'янська, О.Г. Коренєва. –2-ге вид., перероб. і доп. –К.: Знання, 2007. –796 с.
14. Основні технології операцій банку [Текст] : навч. посіб. для самост. роботи з опанування курсу "Бухгалтерський облік у банках" / В. І. Ганін, В. В. Соляр ; Харків. торг.-екон. ін-т КНТЕУ. - Харків : Панов А. М., 2016. - 123 с.
15. Прасолова С.П. Банківські операції: навч. посіб. / С.П.Прасолова. –К.: Центр навчальної літератури, 2013 –568с.

Тема 10

1. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / Р. Р. Коцовська, О. П. Павлишин, Л. М. Хміль ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. - К. : УБС НБУ : Знання, 2010. - 390 с.
2. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [О. О. Папаїка та ін.] ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. - Донецьк : [ДонНУЕТ], 2010. - 460 с.
3. Банківські операції [Текст] : практ. посіб. / О. Я. Стойко ; Житомир. нац. агрокол. ун-т. - Житомир : ЖНАЕУ, 2016. - 127 с.
4. Банківські операції [Текст] : навч. посібник / І. Г. Скоморович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : Магнолія 2006, 2010. - 481 с.
5. Банківські операції [Текст] : зб. практ. завдань / уклад.: О. М. Гладчук, О. Ю. Антохова ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2018. - 199 с.

6. Банківські операції [Текст] : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / [А. М. Мороз та ін.] ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". К. : КНЕУ, 2010. - 303 с.
7. Банківська безпека держави в умовах розвитку інформаційної економіки (трансформації банківських операцій) [Текст] : [монографія] / Д. М. Гладких ; Нац. ін-т стратег. дослідж. - Київ : НУОУ, 2019. - 392 с.
8. Грошово-кредитна політика НБУ [Текст] : навч. посіб. для студентів ден. та заоч. форми навчання спец. 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" / Ю. М. Бездітко, О. М. Посаднева ; Херсон. нац. техн. ун-т, Каф. "Фінансів, банк. справи та страхування". Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. -89 с.
9. Михайловська І.М. Формування системи захисту банківських вкладів фізичних осіб та суб'єктів господарювання в Україні [Текст] : [монографія] / Михайловська І. М., Безвух С. В. - Хмельницький : ХНУ, 2013. - 174 с
10. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності [Текст] : монографія / [О. В. Дзюблюк та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Дзюблюка ; Терноп. нац. екон. ун-т, Каф. банк. справи. - Тернопіль : Осадца Ю. В. [вид.], 2017. - 297 с.
11. Управління ризиками банків [Текст] : монографія : у 2 т. / [А. О. Єпіфанов та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", Т. 1 : Управління ризиками базових банківських операцій. 2012. 282с.
12. Шахрайство на фінансовому ринку [Текст] : практ. посіб. з протидії / [за ред. В. Фещенка]. [К.] : Укр. агентство фін. розв., [2011]. 422 с.
13. Шляхи поліпшення кредитних, інвестиційних операцій банків та їхньої роботи з цінними паперами [Текст] : [монографія] / В. Крючков ; Укр. акад. наук, Від-ня економіки і упр. К. : Фенікс, 2010. 168 с.

Розробник навчально-методичних матеріалів:

Викладач дисципліни – доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування, кандидат економічних наук, доцент:

_____ Наталія ТКАЧУК

24 вересня 2020 року

Схвалено кафедрою менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування

29 вересня 2020 року, протокол №2

Завідувач кафедри _____ Віктор СИНЧАК

29 вересня 2020 року

Декан факультету управління та економіки _____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

29 вересня 2020 року

Погоджено методичною радою університету 22 жовтня 2020 року, протокол №2

Голова методичної ради _____ Ірина КОВТУН

29 жовтня 2020 року

